משנה · אחרונים

דבש תמר - ב (פירוש המשניות להרמבם)

רבי דוד טיטלבוים

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

דבש תמר - ב (פירוש המשניות להרמבם)

רבי דוד טיטלבוים

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/דבש-תמר-ב-פירוש-המשניות-להרמבם/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה 38-202611161024v של הספרייה.

תוכן העניינים

שבת 4
עירובין 9
פסחים 14
שקלים 17
יומא 18
סוכה 20
ראש השנה 21
מגילה 21
מועד קטן 22
חגיגה 22
יבמות 23
כתובות 24
נדרים 26
נזיר 27
סוטה 28
גיטין 29
קידושין 30
בבא קמא 31
בבא מציעא 33
בבא בתרא 36
סנהדרין 39
הוריות 43
מכות 43
שבועות 44
עבודה זרה 48
מנחות 50
בכורות 50
ערכין 51
חולין 52
מסכת נדה 53

פירוש המשניות להרמב"ם

שבת

פרק ראשון

דף י"ג ע"ב ואלו מן ההלכות כו' ואולי נמנו ורבו בית הלל ומה שלא אמרו נמנו ורבו ב"ה כי אולי היה כו' כצ"ל:

שם והי"ח הלכות שנחלקו בהם באותו היום יתבארו בזה הפרק הא' אין שורין דיו כו' ט"ו לא ילוהו י"ו לא יתן לו במתנה י"ז לא ימכור לו היינו חמצו כצ"ל כסדרן בגמ':

דף י"ז ב"ש אומרים אין נותנים אונין של פשתן כו' שיבהילו בכדי שיעלה בהם ההבל כצ"ל:

שם ואין מודים בזה ב"ה (פי' לאיסור אלא מתירין) אלא בשני תנאים (פי' ואימתי אין מודים ומתירין כשיקוים השני תנאים אבל כשיחסר א' מהתנאים מודים גם ב"ה שאסור:

דף י"ט אין צולין בשר בצל וביצה כו' ואין הלכה כר' אליעזר נ"ב בפסקיו פ"ג פוסק כר' אליעזר שם הל' יח וכתב הכ"מ איכא למימר דהדר בי' בפסקיו שחיבר אחרי פי' המשניות:

פרק שני

דף לד ספק חשיכה כו' עד שיראה כוכב מן הכוכבים הבינונים כגדול צ"ל פי' שיראה כוכב בינוני שאינו נראה ביום ככוכב גדול שנראה ביום כן איתא התם בגמ' אר"י לא כוכבים גדולים הנראין ביום ולא כוכבים קטנים שאין נראין אלא בלילה אלא בינונים פי' שעד שקיעת החמה רואין רק הגדולים ואחר שקיעת החמה כשממתינין מעט רואים גם הבינונים:

פרק שלישי

דף מא מתני' מוליאר הגרוף ומוליאר הוא כלי מנחשת ידליקו בתוכו האש וכו' נ"ב בגמ' איתא ה"ד מוליאר הגרוף תנא מים מבפנים וגחלים מבחוץ וכן מעתיק הרי"ף והרא"ש אינו מעתיק ואינו מזכיר כלל דבר מוליאר גם הרמב"ם בפסקיו אינו מדבר אודות מוליאר וכאן מפרש להיפך ופליאה הוא כי דרכו לילך בעקבות הרי"ף ואיני יודע מה לשפוט בזה יכול להיות שנשתבש ביד המעתיקים או אפשר טוב יותר לדחוק לשונו לקרב ללשון הגמ' והרי"ף וע"פ פרש"י ז"ל מה שכתב ידליקו בתוכו האש לאו דוקא בתוך אלא כל מקום שיש תוך ובית קיבול בתוכו יקרא והוא מבחוץ והוא מה שכתב רש"י ונותן שם גחלים ומה שכתב וסביב האש תעשה היינו שמקום בית קיבול האש עשויה בדופנו

כזה ושניהם אמת לשון רש"י והמים בקיבולו הגדול ולשון הרמב"ם סביב האש תעלה מבחוץ וממלאין אותו מים וגם על האש יכולין לומר האש מבחוץ:
מתני' המיחם שפינהו. אינו רוצה באמרו פנהו כו' אבל רוצה לומר נ"ב מפרש מיחם שפינהו כאביי וכן מפרש הרי"ף וביד החזקה פ' כ"ב הל' ו' מעתיק מיחם שפינה ממנו מים חמין כר"א ב"מ וע"ש במ"מ:

פרק רביעי

במה טומנין גפת כבר בארנו כו' ונעורת שם הדבר וכו' ונסורת של חרשים הוא הקש הדק וכו' נ"ב מקדים נעורת לנסורת דלא כמאן במשניות בגמ' ברי"ף באחרונה נשנה אשר עליו קאי ר' יהודה אוסר בדקה כדמסיק בגמ' והרמב"ם מעתיקו כאן וכתב וזה הוא שאוסר ר"י הנטורת ולא הייתי בוש מלשבש ולהפך לגרוס בפירושו כמו במשניות גמ' ורי"ף אך לא אוכל לשבש גם ידו החזקה אשר גם שם מונה נסורת אחרונה והסברא נותנת לגי' הרי"ף שנעורת מאוחר סמיך לר' יהודה דפליג בו ע"כ לע"ע נשאר מוקשה ונלך הלאה. בא"ד ודע כי זאת ההטמנה וכו' ויצטרך לגלות הקדירה מפני הרתיחה עד שתנוח רתיחתה ויחזור ויכסה בשבת ונמצא טומן בדבר המוסיף הבל בשבת שהוא אסור אבל בין השמשות וכו' כצ"ל לקחתי לשון זה מידו החזקה:

פרק חמישי

דף נב ע"ב חמור יוצאה סוף הדיבור והלכה כר' יוסי ואין הלכה כר' יהודה וקשה כפל הלשון כשאמר והלכה כר' יוסי שאוסר ליבש כמו לחלב ידעינן שאין הלכה כר' יהודה שמתיר ליבש והשלטי גבורים מקשה שביד החזקה פוסק כר' יהודה ומסיים וצ"ע והתי"ט מתרץ אבל תירוצו אינו עולה יפה לפי לשון הרמב"ם שלפנינו ע"כ לבי אומר לי ברור שט"ס וצ"ל והלכה כר' יהודה ועדיין לא ידענו מאי הוי עלה כי גם ר' יהודה בן בתירה אמר וכך הלכה כר' יהודה ומ"מ אוסר אף ליבש משום מי מפיס ע"כ מסיים ואין הלכה כר' יוסי שאומר הכל:
דף נד ע"ב אין חמור יוצאה במרדעת כו' ורצועה שברגלו עור שקושרין כו' מפרש כפי' השני שברי"ף על רצועה שברגלו:

פרק ששי

במה אשה יוצאה דף נז ע"א ואמרו לרשות הרבים הוא משמש לכל מה שזכר וכו' נ"ב פי' דוקא לר"ה אבל בחצר מותר כל מה שזכר ובידו החזקה נראה חזר בו כי שם פי"ט ה"ח פוסק דוקא כבול ופאה נכרית מותר בחצר ולא כל מה שזכר:

שם בסה"ד ומחט שאינה נקובה אפשר שתחלק בה האשה שערה ולפיכך היא ממיני תכשיטיה ולפיכך אינה חייבת חטאת נ"ב פליאה וגם מפסקיו משמע כן שכתב שם פי"ט ה"ה והאשה פטורה מפני שהיא מתכשיטיה והפוסקים אינם מזכירים כלל דבריו:
דף סב משנה לא תצא אשה במחט הנקובה כו' וכוליאר כמו טבעת שמסבב הראש כולו נ"ב כן פי' הרי"ף בשם ויש שפירשו וכן פי' הערוך ערך ככליאר בשם יש אומרים:
דף סז משנה יוצאין בביצת החרגול כו' וזה יועיל לחולשת עצבי הירכים בסגולה ע"כ נ"ב הוא פי' הרי"ף:
שם והלכה כר' יוסי בספרים שלפנינו אין שם רבי יוסי נזכר אך במשניות נמצא בשם ס"א ר' יוסי במקום ר' מאיר ור' מאיר במקום חכמים והוא גי' הרמב"ם ושפיר כתב והלכה כר' יוסי:

פרק שביעי

כלל גדול שם ע"ב מפני זה אמר כלל גדול כו' אבל כשידע כי היום שבת והמלאכה בו אסורה אבל אינו יודע אם זו שהוא עושה היא מלאכה ותיאסר או חשב שהיא מלאכה ואסורה ואינו יודע שהיא בכרת אלא כו' כן צ"ל וע' בידו החזקה שגגות פ"ז הלכה ג:
אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כו' דף עג ע"א מעמר הוא הגודש כו' והשלים מנין התשעה ושלשים מלאכות במלאכת השירטוט נ"ב ע"פ דאמרו ר"י ור"ל אפיק חד מנייהו ועייל שירטוט ע"ה ע"ב: בא"ד וכל דבר הנתלה או הדומה באחת מהן יקרא תולדה:

פרק תשיעי

אמר רבי עקיבא כו' אפילו שלא נגע בו אלא שיהיה בינה לבינו דבר מבדיל כצ"ל:

פרק עשירי

דף צא ע"ב ד"ה אסקופה נ"ב זה הדיבור נלקה במוקדם ומאוחר ולא אחוס על הקולמוס הדיו והנייר והזמן ואעתיקו על הסדר הראוי. אסקופה נקראת המשקוף התחתון ממשקופי הבתים והדיורין וזולתם כמו שקוראין המשקוף העליון משקוף וזאת האסקופה שמדבר בה בזאת ההלכה היא כרמלית וכבר קדמו מצרי הכרמלית ודיניה בתחלת זאת המסכת ואסקופה החיצונה היא אצטבא והוא לפני משקוף פתחי הבתים ונקראת חיצונה לפי שהיא לצד רה"ר ופי' בבת אחת עד סה"ד עיין תי"ט ד"ה אסקופה:
דף צב ע"ב משנה המתכוון וכו' סינר חגור וכאשר תחלה דבר בסינר שלה בין מלפניה חייבת כו' נ"ב משמע דוקא אשה בסינר שלה חייבת אבל מקבלי פתקין פטירי וכדמסיים ואין הלכה כרבי יהודה אבל מפסקיו נראה שחזר מזה שכתב פ"א הל' י"ג היה חגור

בסינר כו' חייב ומדכתב בלשון זכר היה חגור משמע דעל מקבלי פתקין קאי ואצ"ל אשה ולא פליגי הת"ק ור"י ושניהם אמרו כהלכה וכן כתב המאירי שר"י אינו חולק עם ת"ק:
דף צד צה משנה הנוטל צפרניו ומשנה התולש מעציץ נקוב כו' וכמו כן אם עשה כזה אפילו לאדם אחר בכלי כצ"ל. ודע כי ציפורן כשנפסק או נתלש רובו ונשאר תלוי מן הראש השני ומצער אותו כו' כצ"ל ואין הלכה כרבי שמעון והלכה כחכמים הסה"ד נ"ב דרך לומר הלכה או אין הלכה על תנא בתרא ואומר כאן אין הלכה כר"ש שהוא בתרא בעציץ נקוב והלכה כחכמים שהם בתראי בנוטל צפרניו:
דף ק משנה הזורק בים כו' ללמדך אפילו היה רחבו ד' אמות או אפילו פחות מד' טפחים כצ"ל וע' רמב"ם פ' י"ד הל' כ"ד ותמצא כי כן צ"ל וכן כתב המ"מ כי הוא כשני אוקימתות דאביי ורב אשי:
בא"ד וכשיהיה בגובה זו הרקק עשרה טפחים כו' עד סה"ד נ"ב הוא אוקימתא ראשונה דסתם גמ' נמצא סבר ככל שלש האוקימתות:

פרק חמשה עשר

דף קיא קיג סה"ד והלכה כרבי אליעזר ואין הלכה כרבי יהודה כצ"ל:

פרק ששה עשר

דף קכב אם בשביל ישראל אסור שהרי הרבה בשאיבת המים בשביל ישראל כצ"ל:

פרק שבעה עשר

דף קכה ד"ה האבן שבקירויה הוא כלי חרס ששואבין בו מים ותולים אבן יפה שלא יפול ממנו כדי שיכבד וכו' כצ"ל:
שם ע"ב פקק החלון ר' אליעזר אומר בזמן כצ"ל:

פרק שמונה עשר

דף קכו מפנין וכו' וזהו ראוי וחובה כשהוציאו המעשר מן הזרע אחר הדישה והברירה יוציאו ממנו תרומה גדולה מקודם כצ"ל:

פרק תשעה עשר

דף קלז מי שהיו לו שתי תינוקות כו' סה"ד אבל אם לא קדם ומל בע"ש ונשארו שניהם ערלים ומל של ע"ש או של אחד בשבת בשבת הרי זה פטור לדעת ר' יהושע כצ"ל וע' שגגות פ"ב רמב"ם:
שם משנה קטן נימול לח' לט' לי' ולי"א ולי"ב כו' וענין אמרו כל ז' רוצה בו שלמים שיהיו מעל"ע כצ"ל כי אמרו שלמים לא היא ולא נמצא:

פרק עשרים

דף קמ ע"ב גורפין מלפני הפטם נ"ב כל שיסלק לסלק שבדיבור זה צ"ל שיטול ליטול כי סילוק במקום שאין נתינה אחריו (וועק ריימען) נטילה במקום שיש נתינה אחריו נוטל מכאן ונותן כאן וכן לשונו ביד החזקה וכמו בהמשנה ואולי בלשון ערבי סלק וניטל בל' אחד נאמרו והעתיק המעתיק כ"כ כך ולא דק:

דף קמא הקש שעל גבי המטה כו' כר הוא שמשימין תחת הרקת והאזן נ"ב ע' ערוך ערך רקת והוא שם המושאל על הראש וכאלו אמר תחת הראש ואוזן:

פרק אחד ועשרים

שם ע"ב משנה נוטל את בנו כו' והתנאי השלישי נ"ב ע' תוס' ונשדינהו ב' סה"ד:

דף קמג ב"ש אומרים מגביהין כו' מה שהרשו ב"ה טלטול הקליפות נ"ב שאמרו בגמ' מוחלפת שיטתה מן השלחן הקליפות והעצמות לפי שהן ראויין למאכל בהמה נ"ב כפי' תוס':

סה"ד בין שיהיה לו בית אחוזה שמותר להסתפג בו או לא יהיה לו מותר לטלטלו נ"ב גירסתו כגירסת תוס' וחכ"א בין כך ובין כך ניטל בשבת וכן גי' הרי"ף והרא"ש:

פרק שנים ועשרים

חבית שנשברה סה"ד כאשר תתראה כן צ"ל:

דף קמו שובר אדם כו' לא יקבנה מצדה רוצה לומר מצד המגופה כצ"ל ע' רמב"ם פ' כג הל' ב':

פרק שלשה ועשרים

דף קמח ע"ב מונה אדם את אורחיו סה"ד ומה שאמרו אבל לא על המנות ר"ל מנות של חולין שאין מטילין חלשים עליהם ביו"ט נ"ב רש"י לא פי' כן וגם הראב"ד מחזיק פי' רש"י אבל הרמב"ם הולך בעקבות הרי"ף שמפרש כן מנות חולין כי אם היה מפרש כרש"י קדשים של אתמול לא היה מביא כלל האי פיסקא ומימרא דר' יעקב כדרכו לדלג על הדברים שאינם נוהגים בגלותנו:

דף קנה אין אובסין את הגמל כו' ענין אמרם אין אובסין שלא יאכילנה מזון ימים רבים נ"ב פי' שלא יאכילנה בשבת מזון של ימים רבים ביום אחד:

סליק פי' המשניות להרמב"ם ממסכת שבת:

עירובין

פרק ראשון

דף יא הכשר מבוי וכו' והעקרים שאתה צריך לזכור כי המבוי הניתר בלחי או קורה על דעת ב"ה הוא שיהיה כו' כצ"ל:

דף יז ארבעה דברים כו' כל הצריך לעשות מחיצה בשיירא נ"ב פי' דומיא דשיירא דבדרך ולא בישוב (רש"י):

פרק שני

ע"ב עושין פסין כו' והוא כמו שרומז לאותן עשר אמות לר"מ ושלש עשרה ושליש לר"י שיש וכו' כצ"ל וכן הוא בתי"ט בשם רש"י ורמב"ם:

שם מותר להקריב לבאר כו' כשהפסין רבים ישמור שיהיה ברוחב כל פס ופס ששה טפחים נ"ב כן משמע מפשטות המשנה ורחבן ששה קאי גם על וארבע פשוטין וכן פרש"י והרע"ב וההר"י ובידו החזקה אינו מבורר בפרק יז הל' כ"ז תדבר רק מן הדיומדין וז"ל באר שעשה לה ח' פסין בארבע זויות שני פסין דבוקין בכל זויות הרי אלו כמחיצה וכתב עוד על אלו הפסין מהדיומדין וכמה יהיה גובה כל פס מהן י' טפחים ורחבו ו ע"כ ובהל' כט כתב ומותר להרחיק כל שהו ובלבד שירבה בפסים פשוטים שמניחין אותן אכל רוח ורוח כדי שלא יהא בין פס לחבירו יותר על י"ג אמה ושליש ומרחבן של אלו הפסין פשוטין אינו מזכיר כלל והמ"מ כתב שם ופי' פשוטין שהוא משים בין הפסים שבזויות פסין פסין פשוטים גבהן עשרה ורחבן מבואר בירושלמי כל שהוא כדי שלא יהא ביניהם לזוית יותר מי"ג ושליש ומשמע שמפרש כן דעת הרמב"ם:

דף יח ר' יהודה אומר עד בית סאתים כו' ר' יהודה אומר רחוק מצד הבור לפסין שיעור שבעים אמה ושירים בלבד שהוא צלע בית סאתים. והנה מה שמשער בית סאתים לר"י הוא מרחק מצד הבור לפסין לא אוכל לחפש ביד החזקה מה כתב שם בזה כי אינו שייך בפסקיו שאין הלכה כר"י אלא כחכמים שמותר להרחיק כל שהו בלבד שירבה בפסין ואין נפקא מינה אם בור ופסין או בור בלא פסין אבל לר"י שאינו מתיר רק בית סאתים מסתפק רק הגמ' אם בור ופסין והיינו כל ההיקף של הדיומדין אינו אלא בית סאתים או בור בלא פסין ומלבד הסאתים של הבור רחוק עוד מן צד הבור לפסין שתי אמות ובהרמב"ם כאן הנני רואה פי' חדש אשר לא פללתי ונראה כמו שפירש כמה הן מקורבין שבברייתא פירושו כמה הן הדיומדין והפסין מקורבין לצד הבור כדי ראשה ורובה של פרה כך מפרש הרמב"ם גם כן וכמה הן מרוחקין הדיומדין והפסין מצד הבור אפילו כור ואפילו כורים רבי יהודה אומר בית סאתים אם מרוחקין הדיומדין והפסין מצד הבור רק

בית סאתים מותר יותר אסור וזה הוא אמרו רחוק מצד הבור לפסין וכו' וקושית תוס' ד"ה או דלמא לא איכפת להרמב"ם כי רק בדרך דיחוי שלא נידוק מרשב"א דר"י בור ופסין קאמר הוא דקאמרי א"ב אריך וקטין אבל לפי פירושו כפשטות הברייתא באמת טובא איכא בינייהו נמצא לפי פירושו לר"י כל ההיקף בור ופסין תשעה פעמים סאתים שמונה פעמים סאתים אצל הפסין מכל צדי הבור והבור עצמו סאתים:

במשנה ועוד אמר ר"י כו' ותוכה שבעים אמות כצ"ל וחמש שביעיות היה החשבון חמשת אלפים וחצי אחד בקרוב נ"ב מגירסא דינקותא כל בר בי רב יודע אשר 70 פעם 70 המה 4900 ומאה הנשארים שבע מאות שביעיות עולה 140 אמות אורך על חמש שביעיות רוחב ובזה מרחיב הריבוע משני צדדים כמין

ד לכל צד אורך 70 אמות אך צריך עוד למלאות הזויות חמשה שביעיות על חמשה שביעיות שהם 25 שביעיות ובאמה נמצא 49 שביעיות על שביעיות והחצי אמה הוא 1/2 24 אל שביעיות והוא צריך 25 שביעיות ע"כ אמר וחצי אחד בקרוב נמצא בריבוע שבעים עם 7/5 מל שבעים אמות וחמש שביעיות נמצא 1/2 5000 אמות. ואם נרצה לדעת לפי חשבון רש"י שכבר ידענו שמקודם חושב 2/3 70 אמות על 2/3 70 אמות וצריך עוד רצועה להקיף יהיה לפי חשבון הרמב"ם אורך הרצועה להקיף מכל ארבע צדדים 1/2 261 אמות על רוחב 4/7 אצבע ולפי הריבוע הנ"ל של הרמב"ם צריך אורך הרצועה 282 אמות וארבעה אצבע ושביעית אצבע החצי אמה היתרון יספיק להאריך בו הרצועה:

ואם תשים השיריים שני שלישים כמו שנוטה דעת הירושלמי תהיה מדות אותו השטח ארבעת אלפים תתקצג אמות ושבע תשיעיות נ"ב וכך הוא החשבון מן 70 על 70 אין לנו מה לחשבו שידענו שהוא 4900 ואין לדבר רק מן המאה החמשים והנה מאה אמות המה תשע מאות תשיטיות וכל תשיעית אמה הוא שליש על שליש כי שלש פעם שלש הוא תשעה וכשתוסיף על הריבוע משני צדדין כמין ד הרי 140 אמות אורך על 2/3 רוחב והמה 840 תשיעיות היינו שליש על שליש ונשאר 60 תשיעיות וצריך למלאות הקרן 2/3 אמה על 2/3 אמה המה ארבעה תשיעיות נשאר 56 תשיעיות שהמה שש אמות ושני תשיעיות וזאת למדת המשכן נמצא בזה המרובע 2/3 70 על 2/3 70 עולה 7/9 4993 אמות מרובעות:

שם אפילו יהיה ארכו כשנים ברחבו עד שיהיה ארכו מאה אמה ורחבו חמשים אמה כמו חצר המשכן מטלטלין בתוכו ושיהיה בזה האלכסון קרוב לקי"ב נ"ב כך הוא כוונתו אורך חצר המשכן מאה אמה מרובע מאה על מאה עולה 10000 רוחב החצר חמשים

מרובע חמשים על חמשים 2500 ס"ה 12500 אמות האלכסון קי"ב 112 פעם 112 12544 והנה המרובע מהאלכסון קרוב לשני הרבעים מאורך ורוחב ואורך האלכסון יותר מכפל הרוחב. ור' אליעזר סובר כי לא יוסף האורך על הרוחב אלא כשיעור שיהיה האלכסון כפל הרוחב ויהיה אורך השטח שלש ותשעים ושליש תשיעית הרוחב חמשים ושלש ושליש אמה והאלכסון מאה ושבעה וחצי נ"ב שליש תשיעית הוא 1/27 וצריכין לעשות ריבוע מאורך 1/27 93 על 1/27 93 ונאמר 1/27 93 פעם 1/27 93 עולה 8656 והריבוע מן הרוחב 1/3 53 פעם 1/3 53 עולה 2844 ס"ה 11500 וקרוב לזה ריבוע האלכסון 1/2 107 פעם 1/2 107 עולה 1/2 11556 והרבוע מן 1/2 53 פעם 1/2 93 כ"כ קרוב לחצר המשכן כי עולה 4977 אמות מרובעות כל אלה נוח בנקל לחשוב בחשבון כפל הנהוג:

פרק שלישי

בכל מערבין דף כו ע"ב מערבין רוצה לומר כו' אבל הם מוליכין המזון למקומותיו הידועות פי' שיש מאכלים שהם מזון רק במקום ידוע ולא בשאר מקומות אז יכולין להוליכו ממקום שאינו מזון שם למקום הידוע ששם הוא מזון ומערבין בו:

שם בא"ד כי אם נשאל לחכם והוא הוציאה תועה פי' שבטעות הפריש ולפיכך הותר נדרו וכן כתב הרר"י ברי"ף שאם ישאל לחכם כלומר שטעה בהורם מזה על זה אפילו הכי אסורה ליה שהרי טבל הוא ואין מערבין בטבל ואין מותר להוציא ממנו תרומה בשבת ע"כ:

נתנו באילן דף לב ע"ב זאת המשנה צריכה לעיקרים כו' ועוד אמרו נתנו בבור והוא שיהיה הבור כרמלית ומקום שביתתו ברה"ר נ"ב בגמ' איתא איפכא שביתתו בכרמלית והבור רה"י אך הרמב"ם פרושי מפרש שה"ה שביתתו ברה"ר והבור כרמלית וכתב רק דה"ה ונדע ה"ה איפכא מה דאיתא בגמ' ובידו החזקה מפרש שני האופנים ועושה ג"כ עיקר המשמעות מהגמ' ומקדימו וז"ל עירובין פ"ו הל' ט אם נתכוון לשבות ברה"י או ברה"ר והניח עירובו בכרמלית או שנתכוון לשבות בכרמלית והניח עירובו ברה"י או ברה"ר הרי זה עירוב שבשעת קניית העירוב שהוא בין השמשות מותר להוציא ולהכניס מכל אחת משתי הרשויות לכרמלית ע"כ:

במשנה נתנו במגדל כו' ומגדל הוא ארגז שנותנין שם הבגדים וכשיש שם חוטין אוחזין מנעיל וכו' כצ"ל:

דף לה ע"א נתגלגל חוץ לתחום כו' ופי' גמל וחמר כו' ואם עירב דרך משל ללכת אלף אמה במזרח בלבד ושלשה אלפים במערב כו' פי' לדבריו כי הנה כל אדם יש לו מעירו אשר שם ביתו אלפים לכל רוח ועירב לצד מערב בחצי התחום היינו אלף אמה רחוק

מעירו כדי שיוכל לילך ממקום עירובו אלפים לכל צד וילך לצד מערב שלשה אלפים מעירו ולצד מזרח רק אלף אמה מעירו ואחר אשר נפל ספק בעירובו אינו הולך במזרח אלא אלף אמה שמא עירובו עירוב ובמערב עירו אלפים בלבד אשר בין קנה העירוב בין לא יש לו אותן אלפים:

פרק רביעי

מי שבא בדרך וחשכה לו דף מט ע"ב העיקר אצלנו כו' ר"ל באותו מקום קנה שביתה שם וכאלו הניח שם עירוב כצ"ל כו':

ולא ילך משם לביתו אלפים אמה ולא הארבע אמות שיש לו לשם בלי מסויימות עד שנמדוד אליו משם כו' כצ"ל:

משנה המתחיל אם אינו מכיר שם ולפי' קראן או אינו בקי בהלכה פירושו כו' ואותן התוספות הן בזויות המרובע ולפי' קראן זוית כזה והמדפיסים שיבשו והרחיקו המרובע מהעיגול וכן לא יעשה:

מתני' מי שיצא שם עיקר זה המאמר כו' החזירו חבירו למדינה קודם שהגיע ולא כצ"ל:

מתני' מי שיצא שם ע"ב ר' אליעזר סובר כו' ויגרעו מן האלפים כמה אמות כצ"ל:

פרק חמישי

דף ס ע"א משנה מי שהיה במזרח כו' על דרך הדמיון מביתו שיש לו במדינה כו' לכאורה האי מביתו אינו מובן וע' רמב"ם עירובין פ"ג הל' ד' שם מפורש באורך:

פרק שישי

אמר ר"ג כו' פירוש צדוקי כו' ואוסר עליהם א"ל קדמו כו' כצ"ל:

שם בא"ד הלא תראה כי כישראל בטל רשותו כו' כצ"ל:

דף סט ע"ב משנה אנשי חצר ששכח כו' זה המקום כו' וכל השוכנים בבתי החצר יש לכל אחד כו' כצ"ל:

שם הוא מה שביטל ואין מחלוקת ביניהם בזה כצ"ל:

שם אלא אם פירשו שהם בטלו לו רשות בתיהם כאשר כו' כצ"ל:

שם בבית אותו שביטלו לו שנאמר כו' כצ"ל:

שם לפי שהם כשבטלו לאחד מהם הוא אסר עליו התשמיש שאף כשביטלו רשותם לו מן הטעם האחר שהוא אחד מהם שלא עירב ואפילו חזר האחר וביטל רשותו לו כו' כצ"ל:

דף עא עמוד א' משנה בעל הבית כו' ולפיכך אמר שותף לזה ביין ולזה ביין ובתנאי כו' כצ"ל:

פרק שביעי

דף פ ע"ב משנה אמר ר' יוסי כו' ואין הלכה כר"י סה"ד נ"ב אם היה גי' הרמב"ם כמו לפנינו ולא אמרו לערב בחצרות כו' והוא מדברי ר' יוסי ופסק כן הרמב"ם עירובין פ"ה היה לו להרמב"ם לפרש ולבאר דבריו ואין הלכה כר"י בזה שאמר אבל שירי עירוב כל שהו ומדסתם ואין הלכה כר"י ש"מ דגירסתו כגי' הרי"ף לא אמרו לערב בחצרות ואינו מדברי ר"י כלל ור"י לא אמר אלא בד"א כו' אבל שירי עירוב כ"ש ע"כ כתב רק ואין הלכה כר"י:

פרק שמיני

דף פה הנותן את עירובו כו' כיתד של מחרישה ודומיהם או יהיה כו' כצ"ל:

דף פו בור שבין שתי חצרות הוא שיהא הכותל המפסיק בין שתי החצרות על הבור ויהיה קצת הבור בזה החצר וקצתו בחצר אחרת חולית הבור והסמוך לו נ"ב פי' לא לבד קצת מהחוליא אלא אף מן האויר בור והמים שבו שסמוך לצד החוליא יהיה קצתן בחצר זה וקצתן בחצר אחרת ודברי התוי"ט בדבר גי' אחרת כאן יש לנו דברים בו אך כיון שאין הגי' אחרת בספרים שלנו אין להם מקום כאן:

פרק תשיעי

כל גגות במשנה חצר שנפרצה לרה"ר כו' ר"א סבר שהוא ר"ה כצ"ל דקאי על מקום הכותל בלבד וחכמים חושבין אותן כרמלית פי' מקום הכותל כמו תוך הכתלים הכל כרמלית כן מסקנת הגמ' והלכה כחכמים וכן פסק הב"י:

פרק עשירי

המוצא תפלין כו' רש"א כו' חלק על המאמר שזכרנו כו' שמא ילך עמהם ארבע אמות כצ"ל נ"ב דמיירי שנושאם בידו ולא שייך בהם ע"כ הגהתי עמהם:

דף צח לא יעמוד אדם כו' ומאמר ר' יהודה כו' בתנאי שיהפכנו בפיו נ"ב ע' מהרש"א:

דף צט ע"ב בור ברה"ר כבר הקדמנו כו' בין שיהיה בינו ובין הכותל ד' טפחים והוא למעלה מי' או אם הוא סמוך כו' כצ"ל:

דף קב נגר הנגרר. הנגרר פירשו בה וכו' ואח"כ מסירין אותו ומניחן במקום אחר כצ"ל: ע"ב מחזירין רטיה רטיה היא חתיכת של בגד שפושטין עליו המשיחה נ"ב המשיחה פירושו דיא זאלב:

סליק מסכת עירובין יהי רצון כו':

פסחים

פרק ראשון

דף ב ע"א אור לארבעה עשר כו' בדיקת החמץ כו' ב"ש אומרים בודק השורה כולה שהיא כנגד הפתח באורך וברוחב שהם מאה חביות והשורה כולה שהיא כנגד גג הבית באורך וברוחב והם תשעים חביות כצ"ל ונ"ב כי אחר שבודק השורה כולה שהיא כנגד הפתח שהם עשר פעם עשר חביות לא נשאר ברוחב שנגד הגג רק תשעה פעמים עשר ונשאר החביות אשר בשורות שאינם טעון בדיקה שמונה מאות ועשר:

שם וב"ה אומרים שבודק וכו' והוא שתי שורות אחת תחת אחת כצ"ל כי כן פסק ביד החזקה ורא"ש מביאו ואין פוצה פה לומר אשר בפי' משניות לא פסק כן:

דף יא ע"ב משנה ד"ה ועוד אמר ר' יהודה כו' סה"ד ואין הלכה כרבן גמליאל כצ"ל וכן מעתיק הרע"ב:

פרק שני

כל שעה שמותר לאכול כו' דף כא מ"א ד"ה זו המשנה לרבן גמליאל כו' וכשהחמץ הוא יבש אין מספיק לו להטילו בנהר מפני שיובשו חזק חלקיו אלא צריך שיפזר אותו ולכתת היטב כדי שיאבד מהר סה"ד כצ"ל:

פרק שלישי

דף מב ע"א אלו עוברין בפסח כו' ורבי אליעזר אומר אף ע"פ שיהיה כו' ואין הלכה כר"א אלא כו' זה הכלל כל מה שהוא כו' ואין הלכה כר"א הנה לשונו מן זה הכלל וכו' נראה שהם דברי ר"א כהווייתן וכשמסיים ואין הלכה כר"א נראה שגם בזה אינו פוסק כר"א אלא כחכמים על עירובו בלא כלום וע' בכסף משנה חמץ ומצה פ"א הלכה ו בתוך דבריו ד"ה ואפשר עוד לומר שמביא כ"כ זה הפירוש בדברי הרמב"ם בשם הרא"ם וכן פוסק הרי"ף רביה דרביה של הרמב"ם והוא דוחה אותו וע"כ רשות ביד המעיין לבחור כרצונו כי לדינא אין נ"מ:

פרק רביעי

מקום שנהנו למכור בהמה גסה לנכרי כו' ושנית שמא ימכרנה לו ע"ש ולמען תיטב בעיניו יחמר אותה כצ"ל ומיירי שמשא ע"ג הבהמה:

דף נה ע"ב משנה ששה דברים כו' אלו הששה דברים כו' והוא שותלין יחור של דקל כו' כצ"ל:

פרק חמישי

דף סא ע"א שחטו שלא לאוכליו כו' ושנית כי לאוכליו ושלא לאוכליו אתה יכול להפריש כו' נ"ב ודלא כרב אשי שאמר פסולו בגופו ואי אפשר לברר איסורו חדא מילתא היא:
גם אינו מונה הרמב"ם אינו בארבע עבודות כי בזה לא יתורץ מה בין לשמו ושלא לשמו ובין למולים ולערלים אשר ישנו כ"כ בזריקה וכמו שפוסק בהלכות ור' יוחנן לא מדייק בהכי כי מ"מ אינו רק בשתי עבודות ולא בארבע והרמב"ם מסתפק בשלשה תירוצים אשר יתורץ כל הארבעה אופנים שבמשנה בשוה:
דף סג ע"א השוחט את הפסח על החמץ כו' מה שאמר השי"ת לא תשחט על חמץ כו' ואין הפרש באומרו במועד או בשאר ימות הפסח נ"ב לאשר במועד פירושו חוה"מ וכמו שמזכיר רש"י ד"ה מליקה אמליקה לא קשיא ותוס' ד"ה הא והא ר"ש ושלא נטעה בזה אמר שאין הפרש בין חוה"מ או שאר ימות הפסח ובאמת למה תני במועד נלע"ד שיהיה משמעות כללי שפטור מכל וכל אבל ביו"ט פטור רק מלא תשחט כמו שמדייק רש"י במשנה ד"ה במועד אבל חייב משום השוחט בשבת כי אחר שנפסל אינו אוכל נפש שטעון שריפה:
דף סד שחט ישראל וקבל הכהן היו נערכין שורות להתפאר כו' כי פאת המזרח והדרום לא היה בו יסוד כו' כצ"ל:

פרק ששי

דף סט ע"ב אימתי מביא חגיגה עמו כו' אם יהיה חול ויהיו הפסחים רבים כו' נ"ב הרמב"ם מפרש במרובה שהיו פסחים הרבה ונמצאו החבורות קטנות:

פרק שביעי

דף עה ע"ב נגע בחרסו של תנור כו' הרי הוא כמרק סה"ד הנני רואה פי' הרמב"ם במשנה זו אשר בלמדי הגמ' לא פללתי כי רק רישא דמתניתין נגע בחרסו של תנור מפרש הרמב"ם משום צלי ע"י דבר אחר ולא צלי אש אבל נטף מרוטבו וחזר אליו לא מטעם שנצלה הרוטב שלא באש אלא הרמב"ם אוסר הרוטב של קרבן פסח מכל וכל כי מדייק דכתיב ואכלו את הבשר בלילה הזה בשר ולא רוטב וכן כתב בידו החזקה ק"פ פ"ח הלכה יב נטף מרוטבו על החרם וחזר אליו יטול את מקומו שכל המרק והליחה שתפרוש ממנו בשעה שנצלה אסורה שהרי אינו בשר צלי וכן מפרש נטף על הסולת שהרוטב אוסר את הסולת ואיך למד הגמ' השיטה דרב ושמואל לא ידעתי הראשונים מבלעדו משכו ידיהם מן רכ"ח מצות אשר אינו נוהג בעו"ה אשר אין לנו בית מקדשנו ולא ארצנו רק הוא לבדו

אשר כתבם בקיצור בהלכות פסוקות גם הכ"מ לא כתב בזה כלום ועברתי לפני הצל"ח וראיתי שפתיו מרחשין בדברי הרמב"ם הללו אבל לא שמעתי:

פרק שמיני

דף פז ע"א האשה בזמן שהיא כו' רגל ראשון פי' כו' לפי כי עוד יתבאר לך כי הוא לא יניח עבד חציו בן חורין כו' נ"ב ע' כ"מ:

דף פח ע"ב האומר לעבדו כו' כשאמר לו רבו צא כו' ואמרנו יאכל מן הראשון הוא מיוחד למלך ולמלכה בלבד כשאמרו לעבדיהם יצאו ושחטו עלינו את הפסח ושחטו שני פסחים וזה לחסרון דעת המלכים ומיעוט התעסקם במצות כצ"ל ונ"ב ופירושו כמו שפי' הכ"מ דעת הרמב"ם בהלכות:

דף צ ע"א זב שראה כו' זו המשנה כו' אלא בטומאת המת בלבד כאשר ביארתי לך שם פי' במשנה דף עט ד"ה נטמא קה שם מבאר באר היטב אשר טומאת מת שחל שביעי שלו ע"פ ויטהר ביום ויכול לערב לאכול ידחה לפסח שני והוא רק בטומאת מת לבד וע' ביד החזקה ק"פ פ"ו הל' ב ובראב"ד ובכ"מ ובמ"ל שם:

דף צא ע"ב אונן טובל ואוכל כו' מה שחייב שנתיר לו כו' וזה הוא ראוי כשמת לו המת אחר חצות יום ארבעה עשר שהוא מחויב קרבן פסח ונתחייב בו קודם שיחול האנינות אבל אם מת לו המת קודם חצות שהוא אונן קודם שיחול שעת חיוב הקרבן ידחה לפסח שני ואין מקריבין עליו והוא אונן לפי שאינו ראוי מפני אנינותו ואם שחטו עליו וזרקו הדם טובל ואוכל לערב כצ"ל כדאיתא ביד החזקה וע"ש בכ"מ שמראה מקום שיצא להרמב"ם חילוק הזה כי כאן בגמ' לא נזכר מזה כלל:

פרק תשיעי

דף צג ע"ב איזו הוא כו' מעת הנץ החמה עד בין הערבים נ"ב ועוד יותר מבאר ביד החזקה וז"ל יום י"ד עם עליית השמש וע"ש בכ"מ ונראה דהיה גירסתו בדברי ר' יוחנן רק חמיסר מצפרא לפלגא דיומא ותו לא אבל לפי גירסא אשר לפנינו וחמיסר מפלגא דיומא לאורתא משמע יותר כפרש"י שאומר חצות היום חוץ למודיעים והלשון וכל שאינו יכול ליכנס בשעת שחיטה משמע ג"כ הכי שהולך כל זמן שחיטה מן חצות עד השקיעה ואינו יכול ליכנס:

דף צה ע"א מה בין פסח נ"ב לשון הרמב"ם נשתבש מאד כאשר כל בר בי רב יבין איך כתב ולפי שאומר אח"כ אשר בתורה הוא קודם מן ככל חוקת וגו' ע"כ אעתיק לשון הרמב"ם עם תיקון התיבות אשר גם הדחק אינו סובלו וזה הוא אמר השם בפסח שני ככל חוקת הפסח יעשו אותו אלו לא היה מקדים ומוסיף על זה הכתוב דבר היה אדם חייב

בשני ככל מה שהוא חייב בראשון ולפי שמקדים ואמר בפסח שני על מצות ומרורים יאכלוהו מיעט השבתת שאור ובאמרו לא ישאירו ממנו עד בוקר מיעט לא יראה ולא ימצא ובאמרו ועצם לא ישברו בו מיעט לא תשחט על חמץ דם זבחי לפי שלא היה צריך לאלו הבאורים כולם כי אמרו ככל חוקת הפסח יספיק לכל אלו ואחר שפירשם ככל חוקת אינו אלא השלמת ענין כאלו אמר חוקת הפסח שנתחייבת בו אינו אלא אלו שנתפרשו בו בלבד על מצות ומרורים יאכלוהו כו' עד סה"ד:

וע' לשונו ביד החזקה ופרש"י הלא ידוע כי אין לבוא לפי' המשניות ער שלומדין כל הגמרא עם פרש"י אשר על המשנה:

דף צו ע"א מה בין פסח מצרים כו' ואמרו בכאן לילה אחת ר"ל כי ליל אותו יום כו' נ"ב ולא כפרש"י בע"ב ד"ה אלא וכו' ע"ש:

דף צז ע"ב בכל מקום שאומר כו' וב"ד היו מקרבין אותן הדמים עולות נ"ב ביד החזקה חזר בו ע"ש ק"פ פ"ג הל' ד' וע' בתי"ט ובתו' ר"ע:

דף צח ע"א הפסח שנתערב בזבחים כו' המשל בזה כו' ואחד ס בשנים וחצי כו' נ"ב נ"ל ברור שצ"ל ואחד בדינר וחצי כי הרמב"ם לקח משלו בשני עולות ופסח אחד ואין ספק בעולות רק שעל צד היותר היה אחד מן דינר וחצי ואחד מן שנים דינרין ע"כ יביא כמוהם היינו אחד משני דינרין ואחד מן דינר וחצי עולות ואחד שני דינרין שלמים כי אולי היה אותו השוה שני דינרין שלמים ויוצא בזה בכל האופנים ומפסיד דינר אחד מביתו:

סליק פסחים:

שקלים

פרק שביעי

ז' דברים התקינו ב"ד כו' מנחת כ"ג כו' סה"ד ואין הלכה כרבי יהודה נ"ב עיין רמב"ם שקלים פ"ד הל' ד' ובכ"מ שם הל' ג' גם עיין רמב"ם תמידין ומוספין פ"ג הל' כ"ב ובל"מ שם:

על המלח ועל העצים כו' דין התורה כו' ואמרו על הקנים הפסולות מנינו אצלי כי מה שנאבד ומה שנמצא מן הקנים פסולות כצ"ל:

יומא

פרק ראשון

דף יח מסרו לו זקנים מזקני ב"ד כו' העיקר אצלנו כי כ"ג צריך שלא יהיה באנשי דורו מן הכהנים יותר שלם ממנו בחכמה ובמראה וביופי ובעושר ובכח כו' כצ"ל ונ"ב וכן הוא ביד החזקה כלי המקדש פ"ה הלכה א' כהן גדול צריך שיהיה גדול מכל אחיו הכהנים בנוי בכח בעושר בחכמה ובמראה וכן איתא בתוספתא בפרקן מצות כהן גדול להיות גדול מאחיו בנוי בכח בעושר בחכמה ובמראה ומפרש חסדי דוד ונראה דנוי היינו יופי ומראה היינו קומה כלומר שיהא אדם של צורה ולא ננס דבהכי הוא מכובד טפי וכדחזינן גבי שאול דכתיב ביה משכמו ומעלה וגו' וז"ל מנחת בכורים שם ובמראה קלסתר פנים ונוי הוא תואר הפנים באברים נאים ומיושרים כמו יפת תואר ויפת מראה ע"כ:

שם כל שבעת הימים לא היו מונעין ממנו מאכל כו' כדגים וחלב והביצים ודברים המתובלין בתבלין וכו' כצ"ל:

דף כ בכל יום תורמין את המזבח כו' תרומת המזבח הוא תרומת הדשן מן המזבח כו' כצ"ל:

פרק שני

דף כב בראשונה כל מי שרוצה כו' ויסכימו ביניהן סכום המנין כצ"ל וכדמפרש כיצד יסכימו וכו' וע' בדברינו לקמן במשנה הסמוך:

דף כה הפייס השני כו' והיו מסכימין על האדם וכו' נ"ב שיבוש גדול קא חזינא הכא שנשתבש ע"י המעתיקים כי אדם שיתחיל ממנו המנין אינו תלוי בהסכמתם אלא ממי שנטל הממונה המצנפת מעל ראשו בהזדמנות בלא מתכוון אליו ממנו התחלת המנין רק מספר המנין עד כמה ימנה הממונה הוא כמו שמסכימים ביניהם העומדים על המנין והם אינם מגלים הסכמתם כמה יספור שהם נטילת המצנפת ע"י הממונה למען לא יהיה שום רמאות בפייס כי אם יהיה נטילת המצנפת גם מספר המנין הכל ע"י הממונה אולי הממונה ירמה לכוון את נטילת המצנפת ומספר המנין כדי שיגמור המנין באותו אדם שרוצה בו הממונה ע"כ פירשו התוס' ישנים והערוך אשר לא ידע הממונה בשעה שנוטל המצנפת בראשו של אחד את המספר שימנה עד אח"כ אומרים לו המנויים המספר שימנה כפי הסכמתם ולא כפי' רש"י ז"ל וז"ל הרמב"ם תמידין פ"ד הלכה א' והממונה נוטל המצנפת מעל ראשו של אחד מהם והוא האיש שמתחילין למנות ממנו ושם בהלכה ג' כיצד מפיסין עומדין בהקף ומסכימים על מנין שמונים מאה או אלף או כל מנין שיסכימו עליו ע"כ ע' ערוך ערך צבע ב':

פרק שלישי

דף כח ידוע כי הלבנה כו' ואירע בליל צום כפור סיבה אחרת ודימו כו' והוא כלל בכאן שני המעשים ואומר כו' וכאשר נפסל התמיד כו' נ"ב כצ"ל והסיבה אחרת יכול כגון שנפל דליקה בעיר או בכפר במזרח לא רחוק מירושלים והאיר המזרח מחמת הדליקה ודימה הצופה שהאיר היום ואח"כ נכבה הדליקה והחשיך המזרח ונפסל התמיד וע"ז קאי והורידו כהן גדול עוד הפעם לבית הטבילה ושחט תמיד אחר:

דף לד ע"ב הביאוהו כו' בגדי זהב הם בגדי כו' והם מצמר צבוע ארגמן ושש וצמר צבוע תכלת כו' כצ"ל נ"ב דילג צמר צבוע תולעת ובידו חשבו ואפשר נשמט ת"י המעתיקים: שם באותה משנה בשחר היה לובש כו' פלוסין והנדוים מינים מינים מן הבגדים ידועים אצלם בזמנם ויש הפרש ביניהם בצורת החיתוך בלבד אבל עצמן כו' כצ"ל אשר כן מצאתי בדפוס טשערנאוויץ כי נוסח שאר דפוסין החיתוך אין מובן האם יוקר וזול תלוי בחתך אבל החיתוך הוא לשון תחת ולשון קל ע' ערוך ערך תת וערך תתיה ופירוש יש הפרש ביניהן בצורת אשר תחת הכתונת כי נראה בשרו דרך הכתונת גם דק וקל הוא וכל היוקר נראה יותר בשרי וקל הוא מאד שאין הלובשו מרגיש כלל שנושא מה על בשרו אבל עצמן אלו ואלו מפשתים הלבן:

שם סה"ד ואין הלכה כר"מ נ"ב אף שכתב כבר בדיבור הקודם ואין הלכה כר"מ שם כתב על דבר מחירם של שחר לבד ושל בין הערבים לבד שאין הלכה ועתה בסוף פי' המשנה כותב על דבר הסך הכל של שני מיני הבגדים שאמרו בגמ' דבציר מהני לא נעביד שאין הלכה כר"מ שעולה שניהם כ' מנה אלא כרבנן שעולה שניהם ל' מנה ובציר מל' לא נעביד:

דף לה ע"ב בא לו אצל פרו כל מה וכו' נ"ב תמי' לי שלא מזכיר כלל שאין הלכה כאותה משנה בדבר הוידוי אלא כמסקנת הגמ' חטאתי עויתי פשעתי וכן פוסק ביד החזקה:

דף סז ע"ב בא לו אצל פר ושעיר כו' קלען במקלעות פי' שירים חתיכות הבשר נ"ב הרמב"ם מפרש קלען במקלעות שהי' מחתכן לחתיכות גדולות מעורות זו בזו כמין קלייעה ואינו מפרק אותן ומשלחן לבית השריפה ושם מנתחין אותם לנתחיהם בעורן וזה הוא דאמר שירים אותן חתיכות הבשר כי חתיכות המה אך שמעורין זו בזו כמין קלייעה ומרים אותן ומוסרן להמוציאם לבית השריפה:

דף עא ע"ב כ"ג משמש בשמונה כלים כו' וזו צורתם כו' רש"י בחומש פירש באופן אחר:

סוכה

פרק ראשון

דף ט ע"ב העושה סוכתו תחת האילן כו' אין מחלוקת כי התחתונה כשרה לפי שאנחנו על סכך העליון נסמך כצ"ל וגם נ"ב ברמב"ם איתא אף התחתונה כשירה פי' העליונה פשיטא שכשרה שהסכך למענה נעש ואם קבע מטתו במסמרות לדופן סוכה למעלה בסוכה העליונה יכול להציע עליה כרים וכסתות וישכב ויישן בטח בסוכה עליונה ובסככה או שיקשור בעבותות הסכך החלש להסכך החזק אשר למעלה ממנו גם על הסכך החלש יציע וישכב ויישן ולא זו שעליונה כשרה שיש לה דפנות וסכך אף זו התחתונה שאין לה סכך לעצמה ניתרת בסכך העליון כי סככה כלא היה והדפנות מקצה העליון הנוגע לסכך עד מדרך כף רגל דופן אחד הוא והסכך אחד וכל בואיה משתמשים בכל אויר הסוכה מן הסכך עד הרצפה:

דף טז המשלשל דפנות כו' כי כשהדופן הוא לבוד בגג ויש בו עשרה טפחים אפילו כו' כצ"ל:

דף יז בית שנפחת כו' וזה הענין שנאמר עליו דופן עקומה והיא הלכה למשה מסיני ואכסדרה כו' עד רוחותיו וסוכה גדולה כו' עד הרוחות והביא אלו השלשה עד סה"ד כצ"ל כמו במשנה וכן הוא תהלוכות הצריכתות:

פרק שני

דף כח נשים ועבדים וקטנים כו' ואין הלכה כב"ש שהחמיר וחייב לזכרים כולם הסוכה בכל השנים נ"ב פי' אפילו בשנים שלא הגיע לחינוך אבל חלילה לחשוב שב"ש מחייב בכל השבועות אפילו בשבוע ראשונה והוא כפ' רש"ל:

פרק שלישי

דף כט לולב הגזול כו' כדי לנענע רוצה בו וכדי לנענע כו' כצ"ל:

פרק חמישי

דף נג ד"ה אין פוחתין כו' נתבאר מזה כי שלש תקיעות בכל קריאה שהם תשע לכל כת בשלשה כתות שבעה ועשרים תקיעות כצ"ל:

סליק סוכה:

ראש השנה

פרק שלישי

דף כה ע"ב ראוהו בית דין כו' לפיכך הודיעך כו' אין מספיקין בכאן בפחות משלשה או יותר נ"ב פי' אלא צריך שיהיה שלשה או יותר:

פרק רביעי

דף לא ע"ב בראשונה היו מקבלין עדות החודש כל היום כו' נתקלקלו הלוים בשיר עניינו שלא אמרו שירה כלל כו' נ"ב הרמב"ם קידוש החודש פ"ג הל' ה' מפרש ונתקלקלו במקדש ולא ידעו מה יעשו אם יעשו עולה של בין הערבים שמא יבואו העדים ואי אפשר שיקריבו מוסף היום אחר תמיד של בין הערבים עכ"ל. וכתב ע"ז הל"מ והתימא על רבינו דלא כתב כשום חד פי' לא כהכא תרגמו ולא כר"ז אלא מפרש שהיו תמהים ולא היו יודעים מה יעשו ומשמע דלא עשו כלל והוא תימא שלא הוזכר זה לא במשנה כו' עכ"ל הל"מ ע"כ בא הרמב"ם הכא בפי' לומר שהוזכר במשנה במאי דתני בשיר כי עכ"פ צריך שירה על כל קרבן וכיון שלא הקריבו לא תמיד ולא מוספין לא אמרו שירה כלל:

דף לב סדר ברכות אומר אבות וגבורות וקדושת השם כו' סה"ד והלכה כר' עקיבא כצ"ל:

סליק פי' המשניות ממסכת ר"ה:

מגילה

פרק ראשון

דף ה איזו היא עיר גדולה כו' וכשיחול יום הקהל בשבת תהיה הקריאה ביום ראשון נ"ב פי' ראשון בשבת:

פרק שני

דף יז הקורא את המגילה למפרע כו' כמו כן אין ראוי לקרות תחלת המגלה אחר קריאת סופה ואסור לקרות על פה כו' כצ"ל:

דף יט בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר וכו' וכשדעתו לחזור למקומו ליל י"ד ולא חזר קורא כו' כן הוא גם בפסקיו וכן הוא ברי"ף והמ"מ מעתיק לשון זה הגמ' ונראה שכן היה גירסת הגמ' לפניהם ובספרים שלפנינו לית הכי:

דף כ אין קורין את המגילה ולא מלין כו' ומה שנאמר שנחשוב יום מעת עלות השחר לאמרו בעזרא כו' נ"ב עזרא קרא לעמוד השחר עלות השחר וחז"ל קוראין עמוד השחר עלות השחר גם עמוד השחר ולהזמן הקודם לעמוד השחר אחר אילת השחר היה אצלם בשם ולא נזכר בדבריהם כי אין נ"מ לדינא כי עלות השחר כמו אילת השחר ללילה

יחשבו אבל תוכני זמנינו קורים למהלך שני מילין קודם עמוד השחר עלות השחר ולדינא רק מעמוד ליום יחשב כמו דתני במשנה ומעתיק הרמב"ם וכולם שעשו מעמוד השחר והוא דוקא אבל מעלות השחר קודם עמוד השחר לא יצא:

פרק שלישי

דף כז אין מוכרין כו' ואין הלכה כרבי יהודה נ"ב במשניות הגי' דברי ר' יהודה במקום דברי ר"מ שבגמ':

פרק רביעי

דף כג ע"ב אמר השם וכו' רוצה לומר שיסדר אדם אחד יוצר ואהבה נ"ב והראב"ד משיג עליו ביד החזקה ומפרש כפרש"י שלפנינו:

דף כה מעשה ראובן כו' ואמר מעשה דוד ואמנון לא נקראין ולא מתרגמין אינה קושיא למה שאמר מעשה אמנון ותמר נקרא ומתרגם כי כו' כצ"ל:

סליק פי' המשניות להרמב"ם ממסכת מגילה:

מועד קטן

פרק ראשון

דף ח ע"ב ההדיוט תופר כדרכו והאומן מכליב אף ממתחין את המטות כצ"ל לר' יוסי לפי גירסת הרמב"ם והרי"ף וכן הוא במשניות אבל בגמ' ורא"ש לא גרסינן אף ופשוט קאי ר' יוסי על הת"ק שאמר מסרגין פליג ר' יוסי ואמר ממתחין אבל לא מסרגין:

דף כח ע"ב ד"ה נשים במועד מענות כו' ואין הלכה כר"ש הסה"ד נ"ב כן הוא גי' הרמב"ם במשנה ר"ש וכן הוא גי' הרע"ב אבל במשניות ובגמ' וברי"ף הגי' ר' ישמעאל:

חגיגה

פרק שני

דף יז ב"ש אומרים מביאין שלמים ואין סומכים כו' כבר פירשנו בפרק שני ממסכת ביצה זו ההלכה ופירשנו כי מחלקותם היא בעולות ראיה ושלמי חגיגה כו' נ"ב פי' עולות ראיה לקרב ושלמי חגיגה לסמוך אבל חגיגה לקרב גם ב"ש מודים שקרבין כמפורש שם:

סליק סדר מועד:

יבמות

פרק שני

דף כ איסור מצוה שניות מדברי סופרים כו' איסור מצוה מצוה לשמוע דברי חכמים ואיסור קדושה שנאמר קדושים יהיו לאלהיהם והשניות עשרים ואלו הן 1) אם אמו ואין לה הפסק 2) ואם אבי אמו בלבד 3) ואם אביו ואין להן הפסק 4) ואם אבי אביו בלבד 5) ואשת אבי אביו ואין לה הפסק 6) ואשת אבי אמו 7) ואשת אחי האב מן האם 8) ואשת אחי האם בין מן האם בין מן האב 9) וכלת בנו ואין לה הפסק רוצה לומר כלת בן בנו עד סוף כל הדורות 10) וכלת בתו 11) ובת בת בנו 23) ובת בן בנו 13) ובת בת בתו 14) ובת בן בתו 15) ובת בן בן אשתו כצ"ל 16) ובת בת בת אשתו כצ"ל 17) ואם ואם אם אבי אשתו 18) ואם אב אם אשתו 19) ואם אם אם אשתו 20) ואם אב אבי אשתו נ"ב חשבתי וצייינתי העשרים שניות כמו שחושב הרמב"ם ביד הגדולה שלו והרמב"ם חושב תמני דמתניתא ושנים מירושלמי ושניות דר' חייא חושב לעשרה הרי כאן עשרים וע' מה שמתרץ הלחם משנה למה אינו חושב הרמב"ם שניות דר"ח לשנים עשר וצ"ע כי מהרמב"ם נראה כיון שאמר שעשרים הן השניות שאסור מפי הקבלה ואיסורן מדברי סופרים נראה שאין יותר ונמצא כי בת בת בן אשתו גם בת בן בת אשתו מותרות אף מדבריהם והל"מ שמתרץ כי הרמב"ם חושב אותן שניות דר' חייא שיש בהן רבותא שיש להם הפסק אבל בהני תרתי בת בת בן אשתו ובת בן בת אשתו גם מצד הסברא ידענו שיש להם הפסק נמצא כי גם הם אסורות מדברי סופרים ומספר השניות שנים ועשרים אשר לא נראה כן מדברי הרמב"ם ונ"מ לדינא ורש"י מפרש וכן בת בן בנה של אשתו או בת בן בתה אחת כהרמב"ם שבבן אשתו ואחת שבבת אשתו מפרש כמו מה שמדלג הרמב"ם והטור מהפך שבבתה מפרש כהרמב"ם ושבבנה כמו שמדלג הרמב"ם והנ"י מפרש כ"כ כרש"י והב"י מעתיק כהטור ובש"ע מעתיק הב"י כמו הרמב"ם בת בת בת אשתו בת בן בן והח"מ מפרש וכן בת בן בתה בת בת בנה ואין שום אחד מזכיר שיהיה דעת אחרת להרמב"ם ונמצא תמיה גדולה על לשון הרמב"ם בכאן ביותר ביד הגדולה אישות פ"א הל' ו' שנראה מלשונו שרק עשרים שניות הן הלא לכל הרבוותא למנין שמונה הרמב"ם שנים ועשרים הן השי"ת יאיר עינינו. אחרי כתבי כל הנ"ל מצאתי כי הכ"מ מקשה כל זאת ונשאר בקושיא:

פרק שלישי

דף כו ד"ה ארבעה אחין כו' סה"ד ולפיכך פסק ההלכה בכאן יקיימו וביד הגדולה פוסק יוצא וע' כ"מ וב"י:

דף סא ד"ה כהן הדיוט כו' אין הפרש בין כהן לישראל כו' והאי דנקט כהן הדיוט לאשמועינן מחלוקת ר' יהודה שאינו מתיר לו בשום פנים ובעילת זנות היא ולחכמים בעילת זנות היא שתבעל בעילה שהיא כו' כצ"ל:

דף סט ד"ה האונס והמפתה כו' אומרו העבד משום כו' כצ"ל:

דף קיא ד"ה גדולה וקטנה בא יבם על הגדולה כו' והלכה כר' אלעזר כצ"ל:

סליקא לה יבמות:

כתובות

בעזרת אל דעות להגהות

פרק רביעי

דף מד ע"א הגיורת שנתגיירה בתה עמה וזינתה הרי זו בחנק וזנתה ר"ל שזנתה לאחר שנתגיירה והיא נערה המאורסה ולא נמצאו לה בתולים מיתתה בחנק כמו כל אשת איש שזינתה אע"פ שהיא אינה בחזקת בעולה מפני שהיא גיורת ובעלה כו' כצ"ל ונ"ב והכי פירושו אע"פ שהיא אינה בחזקת בעולה כגון שנתגיירה פחותה מבת שלש שנים ויום אחד מ"מ דינה בחנק מפני שהיא גיורת והתורה הקפידה דוקא על בת ישראל כמו שנאמר כי עשתה נבלה בישראל וכן מוכח מלשון הרמב"ם אישות פ"ג ה"ז וז"ל נערה המאורסה שהיתה משוחררת או גיורת אע"פ שנשתחררה ונתגיירה והיא פחותה מבת שלש שנים ויום אחד הרי זו בחנק ככל א"א עד כאן:

פרק חמישי

דף סג המורדת כו' טרעפיק שלשה דרכמונים נקראים דראהם בלשון ערבי והטרעפיק הוא משקל שלשה דרכמונים מכסף צרוף מן הדרכמונים שכל דרכמון ודרכמון מהם יש בו משקל שש עשרה שעורות הכסף וכבר בארנו פעמים רבות שהדינר ששה דרכמונים נמצא שהשלשה טרעפיקין דינר ומחצה נ"ב מפרש כאן טרעפיק על כסף של תורה והוא כסף צורי ועולה השלשה טרעפיקין קמ"ד שעורות כסף ומזה ידעינן השלשה טרעפיקין שאמר ר' יהודה אשר הוא כסף מדינה המה שמינית שבכסף צורי והשלשה טרעפיקין עולה י"ח שעורות כסף אבל להלכה אינו פוסק כר' יהודה אלא כת"ק שמוסיפין על

כתובתה שלשה דינרין כסף מדינה ע"כ כתב בחיבורו שמוסיפין לה משקל ל"ו שעורות הכסף בכל שבת:

פרק שביעי

דף עב ע"ב המקדש את האשה כו' אלו הנדרים הם כו' ומומי הנשים יתירים על אלו המומין אשר מבואר לשם שמונה מומין כו' והשלישי שתהיה בפניה שומא כו' נ"ב שובשתא קחזינא הכא אשר חלילה וחס שיצא כזאת מכ"י רבינו הגדול הרמב"ם אך ממעתיקים או מדפיסים יצא השיבוש כי הנה חושב בין מומי נשים היתירים על כהנים שתהיה בפניה שומא גדולה אף בלא שיער וגם קטנה שיש שיער ובגמ' מפורש שאלו שומאות הכא והכא פוסלות אבל כן צ"ל והשלישי שומא שעל הפדחת אפילו פחותה מכאיסר ואין בה שיער צומח וכן איתא מפורש בספרו יד החזקה אישות פ"ז הל' ז' וע"ש שהכל מפורש שם כמו שכתבתי וכן איתא ברמב"ם אצל מומי כהנים ביאת מקדש פ"ח הל' ט"ז וז"ל מי שהיתה בעור פניו שומא שיש בה שיער אע"פ שאינה כאיסר אלא כל שהו. מי שהיתה בעור פניו שומא כאיסר או יותר ע"כ:

או להקטין השיבוש יכול להיות הכל כמו דאיתא אך בכאן, חסר אלו הדברים "ואלו אף בכהן מום ושומא שהוסיפו באשה היינו קטנה ואין שיער ועומדת בפדחתה תחת כיפה שעל ראשה":

פרק תשיעי

דף פד ע"א מי שמת והניח כו' כושל נקרא בע"ח כו' ואין ליורש ירושה עד שיגבו החובות והכתובה אז חוב מן החובות כו' כצ"ל:

פרק שנים עשר

דף קג ע"א אלמנה שאמרה אי אפשי לזוז מבית בעלי כו' וכמו כן מניחין לה הכלים כו' ואתה יודע כי הרבים שנתחברו בהוצאה יעזרו קצתם אל קצתם ולכך יכולין לומר לה אם את אצלנו יש לך מזונות ואם אין את אצלנו אין לך מזונות אלא אם רצתה בחלק המגיע לה כשהיתה עמהם בכלל הרי זו נוטלת זה בלא ספק דברים אלו צריך פירוש ובדבריו ביד החזקה אישות פ' י"ח הל' ד' מפורש לשונו כאן בטוב וז"ל שם ברכת הבית ברובה כיצד חמשה שהיה מזונות כל אחד מהם קב כשיאכל לבדו אם חמשתן בבית אחד אוכלין בעירוב מספיק להם ד' קבין וה"ה לשאר צרכי הבית ע"כ והיינו דקאמר הכא אלא אם רצתה כו' פי' שאומרת תנו לי אותו החלק שהייתי אוכל עמכם בעירוב היינו 4/5 קב בלא ספק כי נותנין לה:

פרק שלשה עשר

דף קח ע"ב הפוסק מעות לחתנו ופשט לו את הרגל כו' פשט הרגל פירוש על אריכות הליכתו נ"ב פי' שהלך למרחקים:

סליקא לה מסכת כתובות, בעזרת חונן דעתא בטוחות, ויסייעני על מסכתות הבאות:

נדרים

פרק ראשון

דף י מתני' האומר לחבירו קונם קונח קונם הרי אלו כו' עיקר התפסה איזה לשון שיהיה כו' כצ"ל:

פרק שני

דף יג ע"ב יד טו אמר הש"י איש כי ידור נדר כו' ואם אמר לאשתו כו' כמו האומר לחבירו מה שאוכל לך כבשר חזיר אשר אמרנו שזה אינו כלום נ"ב מכאן נראה באומר מה שאוכל לך כבשר חזיר אף בעם הארץ אינו צריך שאלה רק כשאוסר אשתו עליו בדבר האסור צריך ע"ה שאלה ובפסקיו משוה פירות לאשה שבשניהם צריך ע"ה שאלה וכתבו עליו ז"ל דודאי הרי זו כשגגה שיוצא מלפני השליט:

פרק שלישי

דף כח הרי נטיעות האלו קרבן אם אינן נקצצות כו'. ביאור זאת המשנה שהוא כשאמר כו' לפי שעשאן הקדש עד שיקצצו וכשנתקצצו אז יכול לפדותן ותצא לחולין כו' נ"ב המשנה מפרש כבר פדא שמבאר בדבריו שני האופנים קודם שיקצצו ואחר שנקצצו אבל עולא אין מפרש רק אחר שנקצצו איך דינם וקודם שנקצצו אין מבואר בדבריו ולהלכה פוסק בחבורו כעולא שאחר שנקצצו אין צריכין פדיון וקודם שנקצצו חוזרות וקדושות כי סבר שעולא לא פליג בהא על בר פדא:

פרק שביעי

דף נד הנודר מן הירק מותר בדלועין רבי כו' ר"ע אומר כל מידי דמימליך עליה שליחא מיניה הוא וחכמים חולקין בזה והלכה כחכמים נ"ב בפסקיו חזר בו ופוסק שם כר"ע נדרים פ"ט הל' ו':

פרק אחד עשר

דף עט ואלו נדרים שהוא מפר כו' השבועות נקרא גם כן נדרים כו' ולכך אמרו בכאן אלו נדרים והביא דמיון מנדר ודמיון משבועה כו' כצ"ל:

בא"ד נוול דיומא לאו שמיה נוול דמיון אחר שאמרה שבועה שלא כו' כצ"ל:

דף פה קונם שאיני עושה ע"פ אבא ועל פי אביך כו' פי' שאיני עושה לפי אבא שכל מה שאעשה לא יאכל ממנו אבא מאומה כו' ואומר ר' יוחנן בן נורי שהוא יפר זה שאם לא יפר יתקיים הנדר ואע"פ שמעשה ידיה לבעלה וידיה משועבדין לפי כו' כצ"ל:
דף פו נדרה אשתו וסבור שנדרה בתו נדרה בתו כו' הרי זה יחזור ויפר לאחר שהפר על איזו כונה שיהיה ואח"כ נתבאר שאין הדבר כן לא תועיל זאת ההפרה לפי שנאמר לא הניא אותה עד שתהיה ההפרה לה (לאשתו או בתו) בעצמה ועל הדבר (תאנים או ענבים) שנדרה עליו ושידע הדבר שנדרה (בנזיר או בקרבן) והראיה גם כן כו':
דף פט תשע נערות נדריהן קיימין כו' תחלת מה שאתה צריך לידע כו' שאין שם אב שיפר וההפרה שלהן אמנם הוא מן הבעל והאב או מצד היותה בוגרת כו' כצ"ל:
דף צ בראשונה היו אומרים כו' טמאה אני לך כו' ולא מנכסי צ"ב אלא נוטלת מה כו' כצ"ל:
בא"ד ולא נאמר לו הלא היית מכחיש אותה כו' כצ"ל:
סליק מסכת נדרים. בעזרה קרן ישראל ירים:
ובעז"ה נתחיל מסכת נזיר:

נזיר

פרק שני

דף ט הריני נזיר מן הגרוגרת ומן הדבילה בש"א נזיר כו' ב"ש אומרים אין מוציא דבריו לבטלה וכל זמן שאמר הריני נזיר חייב בנזירות כצ"ל:
דף יא הריני נזיר ע"מ שאהא שותה יין כו' הבבא ראשונה אין חולק עליה כו' אע"פ שהוא אנוס עד ששואל בהן שאלה לחכם והתרה ולכך אמר כו' כצ"ל:

פרק שלישי

דף טז ע"ב מי שנזר והוא בבית הקברות כו' הימים שעמד בבית הקברות מכלל ימי הנזירות נ"ב ע' בפסקיו פ' ו' דין יו"ד ובכ"מ שם:
דף יט מי שנזר נזירות הרבה והשלים את נזירותו כו' הנזירות אי אפשר בח"ל מפני הטומאה כו' נתחייב בזה על צד הקנס לפיכך יעלה לא"י ויתחייב שם בנזירות וזה שנדר בח"ל (נ"ב ע' בזה בכ"מ פ"ב דין כא) ב"ש אומרים יהיה הקנס שנחייבהו סתם נזירות והוא ל' יום וב"ה נחייבהו מן הנזירות כפי מה שחייב עצמו ור' יהודה סבר כו' כצ"ל:

פרק רביעי

דף ל האיש מגלח על נזירות אביו כו' זה שאומר ר' יוסי שהוא מגלח על נזירות אביו הוא ג"כ דרך אמיתי וכשהניח בנים רבים וקדם אחד מהם וגלח על נזירות אביו זכה כו' ואין הלכה כרבי יוסי פי' בהא דאמר כשהניח בנים רבים וקדם אחד מהם וגלח על נזירות אביו זכה אין הלכה כר' יוסי וכן פוסק בהיד החזקה שחולקים המעות וכל אחד מגלח על חלקו ומה שאמר כאן והוא ג"כ דרך הוא על מה שאמר רבי יוסי שהבן מגלח על נזירות אביו:

פרק שישי

דף מה היה מבשל את השלמים כו' כבר ידעת לשון התורה בקרבנות נזיר ר' ואין הלכה כר"ש נ"ב ביד החזקה פוסק שמעון וע' בתי"ט הטעם:

פרק תשיעי

דף סג נזיר שגילח כו' טומאת התהום הוא הטומאה כו' ואח"כ ידע שהוא נטמא בימי הנזירות טומאת התהום נ"ב ע"כ מדבר מתהום ומכאן והלאה ענין בפני עצמו עשו ספקו טמא לבאר נמצא מת צף ואומר אמנם זה בשרץ לבדו ומבואר ראיה לזה כצ"ל:
סליק מסכת נזיר:

סוטה

פרק ראשון

דף ז והיו מעלין אותה לב"ד הגדול שבירושלים כו' כתוב בתורה כו' וענין שאינה כדי לשומען שאי אפשר שלא יהיו נמצאים מאנשי ביתה וממשפחתה בזכרון אלו הדברים כו' כצ"ל:
דף מא פרשת המלך כיצד מוצאי יו"ט ראשון של חג כו' עד סה"ד עד מלבד הברית אשר כרת אתם בחורב כצ"ל (תי"ט):
דף מד בד"א במלחמת הרשות אבל במלחמת מצוה הכל יוצאין כו' אין מחלוקת ביניהן שמלחמת כו' ואמנם מחלקותם בהריגת ההורגים חותם ולהחלישם עד שלא יהרגו כו' כצ"ל:
שם נפטרו זקני ירושלים והלכו להן זקני אותה העיר כו' ענין איתן הוא גדול כו' וכבר פירשו איתן הוא קדמון נ"ב עיין תי"ט וז"ל הרמב"ם בפסקיו רוצח פ"ט הל' ב' ומורידין אותה אל נחל ששוטף בחזקה וזהו איתן האמור בתורה:

דף מז יוחנן כהן גדול העביר הודיית המעשר כו' זאת ההלכה כו' אמר המעתיק כו' ואכתוב אותם כמו שמבאר אותה המחבר כצ"ל:
בא"ד ואמר כי הדמאי אין מוציאין ממנו אלא תרומת מעשר ומעשר שני תרומת מעשר תנתן לכהן ומעשר שני יאכלו אותו בעליו בירושלים אבל מעשר ראשון ומעשר עני באותן השנים המוציאין בהם מעשר עני אינו חייב להוציאו מן הדמאי אבל אומר ללוי או לעני הבא ראיה כו':
סליק מסכת סוטה בעזרת שמים נוטה:

גיטין

פרק שלישי

דף כו הכותב טופסי גיטין כו' עד סה"ד והלכה כרבי אליעזר נ"ב בפסקיו אינו פוסק כמותו וע"ש בכ"מ:
דף כח המביא גט והניחו זקן או חולה כו':
גלוסקמא וחפיסא כו' וזאת החטאת הנזכרת בכאן היא חטאת העוף או חטאת אשה שאינה צריכה כצ"ל:
דף לד בראשונה היה משנה שמו ושמה שם עירו כו' תיקון העולם כו' היה לו לאדם ב' שמות שנודע בשניהם אז כשכתב אחד מן השמות כצ"ל:
שם אין אלמנה נפרעת מנכסי יתומים כו' נמנעו ב"ד מלהשביע כו' תיקן רשב"ג כו' כגון שיאמרו לה אמרי כל פירות שבעולם אסורים עלי נ"ב נ"ל שטעות נפל כאן כי הוא נגד כל הפוסקים ואין אחד מזכיר דעת הרמב"ם בפי' המשניות ע"כ נראה שבספריהם לא היה כן הלשון כל פירות גם בפסקיו לא משמע כן וז"ל אישות י"ו הל' י"א ואם רצו היתומים להדירה נודרת להן כל מה שירצו ע"כ ומפרש המ"מ וענין הנדר שתהיה אוסרת ע"ע לעולם איזה דבר שירצו היתומים ואם היה לפניו בפי' המשנה כל פירות היה מביאו כי דבר חידוש הוא ע"כ נראה כמו בגמ' שלפנינו דף לה ע"א ונדרה ואסרה פירות שבעולם עלה ולמחוק תיבת כל וכמו שכתבו תוס' דלא גרסינן כל באותו דיבור וראיתי תשובה לרבינו האי ז"ל שאמר תשבע ותטול נ"ב פי' כשנשאת וכן פסק בפסקיו:

פרק חמישי

דף נט ואלו דברים אמרו מפני דרכי שלום כו' דע שזה הדבר כו' וזה אין מחלוקת בו נ"ב וע' יש"ש סי' כ"ב:

פרק שביעי

דף עד הרי זה גיטך ע"מ שתתני לי מאתים זוז כו' ותתן, ר"ל שנתגרשה מעכשיו אבל מחויבת שתתן כו' ואנן עושין היקש על זה הדין כו' כצ"ל:

שם בא"ד כשאמר לה ה"ז גיטך ע"מ שתתני ליי בגד פלוני או חפץ פלוני שלא נאמר תתן דמיו או אחר במקומו ששוה יותר ממנו אלא היא מחוייבת לתת אותו הדבר בעצמו כצ"ל ורשב"ג חולק על זה הדין כמו שזכר ואין הלכה כמותו:

פרק שמיני

וכן לענין קדושין וכן לענין החוב כו':

דף עח ועל מנת שיאמר לו כו' אבל אמר לו זרוק לי חובי ותפטר כו' הרי זה אינו פטור נ"ב היפך ממשמעות הגמ' ופסקיו וכבר עמד ע"ז הל"מ ולא ידעתי למה מסתפי לשבש ולמחוק האי תיבה וצ"ל ה"ז פטור וטוב עשו מדפיסי ווילנא אשר עכ"פ הקיפו תיבת אינו:

דף עט ע"ב בש"א פוטר אדם, אשתו בגט ישן כו' ב"ה סברי כו' וגט ישן הוא שיכתוב לה הגט ואח"כ החזירה נ"ב נשתבש וצ"ל כמו בספרו בפסקיו וז"ל שם שכתב לגרש את אשתו ונמלך ולא גירשה ונתייחד עמה אחר שכתבו לא יגרשנה באותו הגט פעם אחרת ולפי דבריו הנ"ל צ"ל כאן ואח"כ נתייחד עמה ונשאר הגט אצלו וכו' ואחר שנתיחד עמה גרשה פעם אחרת וכו':

סליקא מסכת גיטין:

קידושין

פרק ראשון

דף יד ע"ב עבד עברי נקנה בכסף ובשטר וקונה עצמו כו' כתוב בתורה כו' וכשיעדה לו או לבנו אינה יוצאה אלא בגט או במיתת הבעל כצ"ל וכן הוא בסהי"ד בזה"ל:

פרק שלישי

דף נח ע"ב האומר לחבירו כו':

אומר חבירו כו' לפיכך אוכלת בתרומה כל אלו השלשים יום ואם אמר לה מעכשיו כו' כצ"ל:

פרק רביעי

דף עז בת חלל זכר פסולה מן הכהונה לעולם כו' צריך שנבאר כו' וכשבעל אותה נעשית חללה וזרעו ממנה חללים זונה היא גיורת או משוחררת כו' כצ"ל:

דף פ ע"ב לא יתייחד אדם עם שתי נשים כו' פסק ההלכה ואפילו אשה אחת לא תתייחד עם שני אנשים וכל שכן שתי נשים ואיש אחד כו' כצ"ל:
סליקא לה מסכת קדושין. בעזרת קדמון וראשון:

בבא קמא

פרק ראשון

דף יד ע"ב שום כסף ושוה כסף כו' ומה שאמר הניזק והמזיק בתשלומין נ"ב על האי פיסקא הניזק והמזיק בתשלומין הולך המחבר בעקבות רבו הרי"ף ששבק מסקנת גמ' דידן ותפס פי' הירושלמי וכן איתא ברי"ף:
הניזק והמזיק בתשלומין. ירושלמי מלמד שזה משלם חצי נזק וזה מפסיד חצי נזק:

פרק שני

דף יט כיצד השן מועדת כו' ועל זה הדרך תקיש ותדין וכשהניחה נ"ב כמו שבקה בגמ' דף כא וכשמואל:
דף כג ע"ב איזה הוא תם ואיזה הוא מועד ממשמשין ר"ל שמושכין אותו ומשחקים בו ואינו נוגח כצ"ל כדאיתא בפסקיו:
לא יחזור לתמותו עד שישחקו בו הנערים ולא יזיק בנגיחה כצ"ל נ"ב פי' בנגיחה לשוורים וכן משמע בגמ' כ"ד ע"ב דהאי דקתני במתניתין כל שיהו התינוקות ממשמשין בו ואינו נוגח פי' שאינו נוגח שור וז"ל הרמב"ם בהלכותיו נזקי ממון פ"ו דין ז' ומאימתי הוא חזרתו עד שיהו התינוקות ממשמשין ואינו נוגח (לא אמר ואינו נוגחן) וכן בשאר הדברים שהועד להן עד שימשמשו בו ולא יהיה עושה אותן ע"כ פי' ולא יהיה עושה אותן הדברים שהועד ובהועד לנגיחת שוורים שלא יהיה נוגח:

פרק שלישי

דף לב שנים שהיו מהלכין כו' אלא א"כ אותה שעה הוא ערבי שבתות או בערבי ימים טובים נ"ב כל הראשונים והאחרונים אינם מזכירים ערבי ימים טובים אשר בגמ' ליתא וגם הרמב"ם ז"ל עצמו בפסקיו כותב רק ע"ש ובאמת יש חילוק גדול כי בערבי ימים טובים אין נחפזים כ"כ כמו בערבי שבתות:
דף לד שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים כו' כי מה שאמר יתברך וחצו את כספו רצונו לומר שיתחייב במחצית החציון הניזק לבד כצ"ל:

פרק רביעי

דף מה ע"ב קשרו בעליו במוסרה ונעל בפניו כראוי כו':

והל' כר"י אבל חייב לשחטו כדי להסיר הזיקו נ"ב בפסקיו גם בש"ע אין זכר להאי אבל וכו' בכאן אך בפסקיו שמירת נפש פ' י"א דין ד' משמע כן וכן הוא ביו"ד סי' של"ד סעי' מ"ג וח"מ סי' תכ"ז והכל מדר"נ:

פרק חמישי

דף מח ע"ב שור שהיה מתכוון לחבירו והכה את כו' אין רצונו לומר כשנתגיירה והיא מעוברת כי זה מבואר הוא נ"ב שדמי הולדות שלה כן איתא בפסקיו חובל ומזיק פ"ד ה"ד:

אבל רוצה לומר כשנתעברה בחיי הגר נ"ב והפילה בחיי הגר ולא שילם עד שמת הגר או כשהפילה אחר מיתת הגר נ"ב כאן פוסק כר"ח ובפסקיו פוסק כרבה שם ה"ג. ולפיכך אינו חייב דמי ולדות כשלא יחיה לזה הגר יורשים נ"ב ע' תוס' אטו ולדות צררי נינהו:

פרק ששי

דף נה ע"ב הניחה בחמה או שמסרה לחרש שוטה וקטן כו' דרך הרועים בא"ד וכשנדע הדמים ההם אחר כן נאמר כמה שוה זרע ששים אמה מזה השדה ממין הזרע הזה וזאת האמה שאכלה צמחים מכלל הששים אמה וידענו מה שבין השתי שומות וישלם המזיק כצ"ל:

דף סא ע"ב המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו כו' ישבע בעל הבירה על מה שהיה בתוכה שבועה בתורה נ"ב פי' בנקיטת חפץ וישלם המדליק כל שישבע עליו ובלבד שיהי אמוד נ"ב או אינש מהימנא דמפקדי אינשי גביה שיש לו כמה שטען כצ"ל:

פרק שביעי

דף עד ע"ב מחלוקת ר"ש וחכמים נ"ב פי' זה קאי על גנב והקדיש ואח"כ טבח ומכר אחרית המשנה:

פרק שמיני

דף פו ע"ב המבייש את הערום המבייש את כו' והראוי לעשות בחובל בחבירו שיושם כל מה שיתחייב משבת ובושת ורפוי וצער ונזק ויכלול כצ"ל:

סוף המשנה אלא בשור המועד בלבד אין גובין לפי שעיקר הוא בידינו אין מועד בבבל כצ"ל:

דף צ התוקע לחבירו נותן לו סלע רבי יהודה אומר כו' סה"ד וכל אל לו הם קנסות ודנין בא"י כמו שביארנו כצ"ל:

פרק תשיעי

דף קג הגוזל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו כו' סה"ד או ישלחהו לב"ד נ"ב פי' לאו דוקא שיתן בעצמו ליד ב"ד אלא יכול לשלוח לב"ד ע"י שליח ב"ד וכן איתא בפסקיו פ"ז הל' י' וכן נותן הוא לשליח ב"ד:

דף קי נתן הכסף לאנשי משמר ומת אן היורשין כו' סה"ד ופירוש מעכבין את הכפרה נ"ב ע' יש"ש סי' ס"ט:

פרק עשירי

דף קיח הגונב טלה מן העדר והחזירו ומת או נגנב כו' אמרו ומנו את הצאן והיא שלמה פטור מלשלם על הענין הראשון כצ"ל (שיטה מקובצת):

(**השמטה**) **דף קטו** זה בא בחביתו של יין וזה בא בכדו של דבש כו' בא"ד לפי שהתעסק באסוף הדבש בידו נ"ב בדותא היא שבשתא היא ומיד הרמב"ם לא יצאו הדברים כי מה לי התעסקות לאסוף הדבש בידיו כן ואולי יותר העבודה להציל החמור שלא ישטוף אותו הנהר וגם בגמ' מפורש שעושה מעשה בידו היינו דבידים קא פסיד ששופך את יינו בידים בשבילו אבל בחמורו מניח לו ומעצמו נשטף וכן פי' הרע"ב ע"כ נ"ל שלא היה כלל בפי' הרמב"ם אלו הארבעה תיבות "שהתעסק באסוף הדבש בידו" כל בר בי רב יודע מה הוא אצל חמורו אינו עושה מעשה בידיו אבל אצל יינו עושה מעשה בידים והמעתיק בשגגת תלמוד הוסיף לפרש דברי הרמב"ם והמוסיף גורע:

סליקא לה מסכת בבא קמא:

בבא מציעא

פרק ראשון

דף י ראה את המציאה כו' כשהיה עומד בשדה נ"ב שאין לו בעלים וכן הוא בפסקיו גזילה ואבידה פ' י"ז הל' ט' כי גירסתו כגי' הרי"ף רפ"א כי תקינו ליה רבנן ארבע אמות בשדה דעלמא וכפי' הנ"י:

בא"ד ומה שאמרנו שזכתה לו שדהו יתכן זה בשני תנאים נ"ב דוקא שדהו שאינה משתמרת אבל חצירו המשתמרת אינו צריך שום תנאים כדאיתא בפסקיו הלכות אבידה פ' י"ז הל' ח':

דף יח מצא גיטי נשים ושחרורי עבדים דייתיקי מתנה כו' דייתיקי מלה מורכבת ופירוש ענינה דא תהא למיקם ולהיות והוא שטר ש"מ שמקנהו בו:

פרק שני

דף כח ועד מתי חייב להכריז כו' האחרון שמיני של חג נ"ב בא לומר אם יהיה רגל אחרון סוכות לא יחשוב השבעה ימים אחר יו"ט ראשון לאשר שמיני רגל בפני עצמו אך צריך להמתין עד אחר שמיני של חג ואחריו יכריז שבעה ימים וזאת כי לא הלכו לביתם עד אחר שמיני של חג ואחריו יכריז שבעה ימים אבל תמיד רגל הראשון להכרזה יהיה אותו שפוגע בו וראשון אחרי מוצאו האבידה וז"ל בפסקיו אבידה פ' י"ג הל' ח' בראשונה כל מי שמצא אבידה היה מכריז עליה שלשה רגלים וכו' ואחר רגל האחרון בשבעת ימים מכריז פעם רביעית וכו':

דף כו ע"ב ד"ה מצא בחנות הרי אלו שלו כו' ואמרו מצא בתוכו מעות הרי אלו שלו אין זה כשיהיו אותן הפירות מאיש שאסף אותן הפירות ועשה כל הצריך להן בידיו:

פרק שלישי

דף מ יוציא לו שתות ליין כו' סה"ד ואין הלכה כרבי יהודה נ"ב דאמר אף המוכר שמן מזוקק ע' בפסקיו:

דף מב המפקיד מעות אצל חבירו כו' או שקשר אותן בסדינו או על בטנו נ"ב היינו כשמפקיד אצלו בביתו וכדאמר שמואל כספים אין להם שמירה אלא בקרקע אבל כשמפקיד אצלו בדרך להוליכם לביתו או ששלח על ידו מעות ממקום למקום דבכך מיירי מתניתין דומיא דקרא וצרת הכסף בידך שצריך שיהי' המעות צרורים בידו ה"ה אם קשרם כראוי על בטנו נגד פניו מהני שפיר עד שמגיע לביתו כמו שפוסק בפסקיו שאלה ופקדון פ"ד הל' ו' וגם הרא"ש כתב כן:

דף מג ע"ב החושב לשלוח יד בפקדון כו' ואמרו כיצד נ"ב כן הגי' במשניות:

פרק רביעי

כיצד משך הימנו פירות כו' וכמו כן אם מכר זה המשכיר להשוכר סחורה והיא בזה הבית שעיקרו למוכר אם רצה גם הוא יתקיים בידו המכר לפי שהסחורה בביתו ואם רצה חוזר בו לפי שהסחורה בשכירות מהמוכר ונ"ב ע' בהלכותיו מכירה פ"ג הל' ז' וכן מביא הנ"י בשם הרשב"א כמו שהגהת וכן כתב הרא"ש:

דף עב האונאה ד' כסף כו' כשיקח מה ששוה ששה בחמשה או מה ששוה ששה בשבעה או מה ששוה חמש בשש או מה ששוה שבעה בששה כל אלה:

פרק ששי

דף פב ע"ב המעביר חבית ממקום למקום כו' ותקנת חכמים אינה אלה בשומר שכר על ענין שיהיה ושומר שכר שיעביר חבית בשכר וישברנה במקום מפורסם שאפשר שימצא לשם עדים יתחייב לשלם ונ"ב ע' בפסקיו שכירות פ"ג הל' ב' וכן פסקו הרי"ף והרא"ש:

פרק שביעי

דף פז ואלו אוכלין מן התורה כו' סמוך לסה"ד ולא אמר לא תדוש בחסימה רצונו לומר:

פרק שמיני

דף קא ע"ב המשכיר בית לחבירו בימות הגשמים כו' סה"ד והלכה כרשב"ג נ"ב בפסקיו חזר בו ופוסק כת"ק שכל החנויות שוים י"ב חודש:

נשמט בסוף הדיבור שלפניו ואחר ג' שנים הכל לבעל הקרקע אפילו כשיהיו גבוהין:

פרק תשיעי

דף קג ע"ב המקבל שדה מחבירו והיא בית השלחין כו' צריך אתה לידע עד בין שתעשה הארץ הרבה או מעט נ"ב מכאן עד סוף המשנה אין הדרך מפולש ולענ"ד כך צ"ל ועוד פי' מקבל נופל דרך כלל גם על השוכר ועל המוכר שכן הוא אומר במשנה מקבל ורצונו לומר כ"כ חוכר או שוכר וכאלו אמר המקבל שדה או בחכירות או בשכירות ומה שאמר בזו המשנה והלכה שלפניה מקבל זה הדין מקבל זה הדין בעצמו בשוכר (כאן אין נחוץ להוסיף ובחוכר הכל חד ואדרבה מלשונו הזהב כאן מקבל זה הדין בעצמו בשוכר מראה לדעת בעליל כן לשונו הקודם כרצוני) ובזה ישתנה פירושו עם פסקיו שכירות פ"ח הל' ד' החוכר או המקבל שדה וכו' וכדאמר ר"פ קמייתא בין בחכרנותא בין בקבלנותא:

פרק עשירי

דף קטז ע"ב הבית והעליה של שנים נפחתה העליה ואין בעל הבית כו' משנה זו מדברת במי שהשכיר עלייה ואמר לשוכר עלייה זו ע"ג הבית זה אני משכיר לך ולפיכך יורד ודר עמו בבית אבל אמר לו עלייה זו ולא זכר בית:

דף קיז הבית והעליה של שנים שנפלו כו' מה שאמר בכאן של שנים רצונו לומר שהיה עיקר הבית של אחד והעליה של שני ולא ששכר האחד מן השני נ"ב ומה שפורט גם השלילה הולך בעקבות רבו דרבו הרי"ף ז"ל שכתב אחר המשנה אשמועינן בקמייתא שכירות וקמ"ל בהא קנין והיינו הך דכתב הרמב"ם ז"ל מה שאמר בכאן של שנים רצונו לומר שהיה עיקר הבית של אחד והעליה של שני ר"ל בקנין ולא ששכר דכבר אשמועינן בקמייתא היינו במשנה בלפני זה:

בעזרת השם סליק פירוש המשניות להרמב"ם ממסכת בבא מציעא:

בבא בתרא

פרק ראשון

אין חולקין את החצר כו' וכבר ביארנו שמשיחת בית רובע מאה אמה וחמש אמות נ"ב לפי זה משיחת בית תשעה קבין 3780 והמחבר כתב 3750 אך מה שכתב שבית רובע הוא 105 אינו בדיוק אך לאשר הוא יותר מן 104 כתב 105 אבל לפי מדת חצר המשכן סאתים סאה חמשים על חמשים והמה 2500 אמות מרובעות עולה לרובע הקב 1/24 מזה 1/6 104 עתה צא וחשוב תשעה שהם 36 פעמים ככה תמצא מדויק 3750 אך מה שכתב תשעת חציי קבין המה 1750 המעתיק או איזה מדפיס שיבשו כי הוא טעות דמוכח שהוא החצי מתשעה קבין והוא 1875 וכן תשעה חציי קבין ח"י פעמים רובע הקב חשוב ח"י פעם 1/6 104 כ"כ תמצא 1875 היוצא לנו מזה בפנים צ"ל ותשעת חציי קבין משיחת אלף ושמונה מאות ושבעים וחמשה:

פרק שני

דף כ ע"ב לא יפתח אדם כו' וכל מקום שיזיק החום הדין מש הוא כדין אוצר שאינו יין פי' ולא יעשה תחתיו חנות אף של נחתומין ושל צבעין:

דף כב מי שהיה כותלו כו' וזה שאמרו דושא דהכא מעלי להתם. יאמר למי שבנה הכותל כנגד כותלו השפל כותלך נ"ב וע' הרע"ב:

ירחיק אותו מן החלון טפח ויגביה הכותל ארבע אמות על החלון ונ"ב ע' בפסקיו וכן מגיה הגר"א:

דף כג מרחיקין את השובך כו' וזהו שיעור עשר וחומש אמה בקרוב נ"ב עשר אמות 4 96/1000 צאהל ועוד אורך ורוחב:

ומזחילה נ"ב צ"ל בראשית הדיבור שהוא במשנה כ"ב ע"ב: דה כד ע"ב מרחיקין את האילן מן העיר כו' ואין הלכה כאבא שאול:

פרק שלישי

דף נז אלו דברים שיש להם חזקה כו' מה שמדבר בכאן סה"ד עד לאחר ג' שנים נ"ב משמע דבחצר השותפין לאלתר הוי חזקה וכן פסק בהלכותיו והוא דלא כפי' רשב"ם ועיין ב"י בטור ח"מ סי' ק"מ ססי' כ"א בטור:

דף נט המרזב אין לו חזקה כו' ואין לך היזק שירדו מצד זה או מצד זה נ"ב כאן מביא אוקימתא דר"י א"ש מפני שהוא קרוב יותר ללשון המשנה וכן מעתיק הרע"ב לפרש המשנה אבל הרמב"ם בהלכותיו מעתיק אוקימתא דרב ירמיה בר אבא וכתב המ"מ

דפסק כוותיה אבל במרזב עצמו לא יגע בו ולא יזיזנו ממקומו שלא לדעת בעל הגג וכן פוסק הב"י ורמ"א בש"ע:

פרק רביעי

דף סד לא את הבור ולא את הדות כו' בור הוא חפירה בקרקע והדות בנוי על הקרקע נ"ב פי' על הקרקע שבחפירה וז"ל מכירה כ"ה ב' הבור החפור בקרקע הדות הבנוי בבור ושם כ"ד ט"ו "הבור והדות שבעובי הקרקע" ובריייתא מפורשת אחד הבור ואחד הדות בקרקע וכן מוכח ממה שמסיים מה שהוא נראה על הארץ משמע שדות אינו נראה על הארץ:

סמוך לסה"ד ולפיכך א"צ ליקח לו דרך כרבי שמעון נ"ב חפשתי ומצאתי את ר' שמעון לקמן דף ע"ב בגמ' דמסיק שר' שמעון נמי סבר מוכר בעין רעה מוכר ולמה מביא את ר' שמעון לכאן ותולה רבנן בר' שמעון קצר השגתי:

פרק חמישי

דף פז ע"ב השולח את בנו אצל חנוני ופונדיון בידו כו' ולפיכך חייב החנוני כשנתן לו השמן נ"ב משמע דלא גריס ופונדיון בידו וכן מעתיק הרמב"ם המשנה בפסקיו וע"ש במשנה למלך שנטה שם בפירוש דבריו מפירושו כאן והיו לו שם דברי הרמב"ם סתומים ונראה שלא ראה פי' המשנה כאן:

פרק שביעי

דף קו בסימניו ובמצריו כו' ינכה יפחות מן הדמים שיעור מה שחסר מן המדה נ"ב מן תחלה עד כאן נשמט ממשנה דלעיל ונעתק לכאן ומהראוי להחזיר למקומו בראשית דבריו על המשנה דלעיל דף קג ע"ב:

דף קז ע"ב האומר לחבירו כו' מן הכחוש שבה והוא נותן לוקח מכאן ואילך צריך תיקון וכצ"ל לפי הגהתי כגון שהיה מדת השדה מאה אמה ושוה מאה דינרין ויהיה בה מקום שמדתו שלשים אמה שוה נ' דינרין ימשח לו נ' אמה מן השבעים ויתן עד נ' דינרין (פי' להשלים המעות ואם פסק עמו ברוח ובאותו רוח על דרך משל היה אלה השלשים אמה השמנים ימשח לו לאותן השלשים אמה עשרים אמה בעשרים ותשעה חצאי דינרין שהוא חצי החבל:

אופן אחר להגיה המשנה הנ"ל אשר מצאתי והוספתי הגהתי וכצ"ל כגון שהיה מדת השדה מאה אמה שוה נ"ח דינרין ויהיה בה מקום שמדתו ל' אמה שוה ל' דינרין ימשח נ' אמה מהשבעים ויתן לו ט' דינרין וכו' כולה כמו שהיא בלא הוספה וגרעון כלל והכל נכון אך לא כהרע"ב:

פרק שמיני

דף קטו סדר נחלות כך הוא כו' יש לך לזכור בסדר הנחלות שלשה עקרים ע' סמוך לסה"ד שאין ירושה לאחים בחיי האב ולא לאחי האב בחי' אבי האב:

דף קכב אחד הבן ואחד הבת בנחלה כו' רוצה לומר שהם שוים בירושת האם והאב כלומר:

פרק תשיעי

דף קמו השולח סבלונות כו' בין מת הוא בין מתה היא או הדר הוא יחזור הכל:

דף קנג לא כתב בה שכיב מרע כו' שיביאו ראיה אותם שיש בידם שטר מתנה בעדים שהיה בריא בעת כתיבתו:

דף קנז המחלק נכסיו על פיו כו' ואפילו אם יהיה המקנה לזולתו שכיב מרע נ"ב כצ"ל כמו שמפורש במשנה אחד ברי ואחד מסוכן ואח"כ מפרש מאי דקתני אלא במשיכה וקשה לכאורה הא מתחיל דבריו וכבר ביארנו וכו' וקנין המטלטלין וכו' ושם בקידושין מפרש עוד קנינים למטלטלין היינו חליפין ואגב קרקע והכא קתני אלא במשיכה ע"ז מתרץ מאי דקתני אלא במשיכה אינו ממעט אלא בדבור בלבד שדבור אינו כלום:

דף קנז נפל הבית עליו ועל אביו כו' אבל אומרים זה לבעלי חוב דבן יורשי הבן רצונו לומר נ"ב נראה שלפני הרמב"ם היה הגי' במקום בעלי החוב יורשי הבן והיינו הך כדמפרש:

דף קנח נפל הבית עליו ועל אשתו כו' ונכסים הם נכסי צ"ב ונכסים הנכנסים והיוצאים עמה:

וכבר נתבאר בפרק רביעי מיבמות:

פרק עשירי

דף קסח מי שפרע מקצת חובו השליש את שטרו כו' רבי יוסי סבר אסמכתא קניא וכל מה שיהיה על דרך זה יקרא אסמכתא נ"ב פי' דפסק אסמכתא קניא רק על אלו אופנים דמפרש ואזיל אבל זולת האופנים הללו לא קניא ואין מתקיים מזה כלום וע' ברי"ף שדברי הרמב"ם נראה נלקח משם אבל בפסקיו פוסק בהדיא כר' יהודה דאסמכתא לא קניא:

דף קעג המלוה את חבירו ע"י ערב וכו' ופירוש המשנה כך המלוה את חבירו ע"י ערב לא יתבע בהן תחלה:

סליק פירוש המשניות להרמב"ם ממסכת בבא בתרא:

סנהדרין

פרק ראשון

דף ב ד"מ בשלשה וכו' גזילות וחבלות בג' וכו':

וחכ"א אין ראוי לעשות כן שמא יצא לעז על השלשה הראשונים שאינן מומחין או שהן פסולין נ"ב פי' הרואה שלא ידע שהבעל הביא עדים אחרים שידעו שזינתה ולא ידע כ"כ אשר הוסיפו עוד כ' על הג' הראשונים ויצטרפו יחד לב"ד של כ"ג אלא יראה שיתוועדו ב"ד אחרים וישמע שב"ד האחרון יחייבו האשה מיתה ילעוז לעז על הג' הראשונים שחייבו הבעל לשלם מאה כסף מהיפך להיפך ויאמר על הראשונים שאינם מומחין וטעו בדין או שהיו הג' הראשונים פסולין מחמת קורבה להאשה ויסלפו המשפט לטובת האשה ועתה הב"ד האחרון מומחין צדיקים דנידון אמת לאמיתו ע"כ אמרו חכמים שאם הוכחשו עדי הבעל וירצו לדון הבעל מאה כסף ידונו שלשה ועשרים ואם יביא הבעל עדים אחרים ויחייבו אותו הב"ד עצמו של כ"ג להאשה מיתה לא יהרהר שום אדם אחריהם הם אמרו והם אמרו כנ"ל לפרש דבת הרמב"ם מתמצית דברי הנ"י. והתי"ט כתב על דברי הרמב"ם "או שהם פסולים" גם "על שאינם מומחין" ועתה בעז"ה הכל נכון:

שם דיני נפשות בכ"ג הרובע והנרבע בכ"ג כו' הביא ראיה במה שנאמר ואת הבהמה תהרוגו נ"ב התי"ט כתב דדברי הרמב"ם בזה צריך עיון וחיבורו של הגרי"ב יש סדר למשנה אין עמדי אך נ"ל כי הרמב"ם לא רצה לפרש כפרש"י שני הפסוקים על ההיקש אחד להקיש בהמה הרובע לאשה הנרבעת ואחד להקיש בהמה הנרבעת לאיש הרובע דמה לי רובע מה לי נרבע כיון דידעינן שבהמה הרובע בכ"ג ה"ה בהמה הנרבעת. כ"כ אם שניהם להקיש אתיא למה מקדים התנא קרא והרגת וגו' לקרא ואת הבהמה שכתוב לפניו ע"כ מפרש הרמב"ם ששניהם להקיש לא צריך רק קרא אחד לגופיה שהבהמה ג"כ חייבת מיתה וזה משמע יותר מן והרגת את האשה ואת הבהמה ששניהם במיתה ע"כ מקדימו וא"כ ואת הבהמה תהרוגו מיותר ללמד להקיש בהמה לאדם מה אדם בכ"ג אף בהמה בכ"ג:

שם סנהדרין גדולה היתה של שבעים ואחד כו' סמוך לסה"ד ושלישי לחלק צדקה 1) ורופא אומן 2) ולבלר 3) ומלמד תינוקות הרי מאה ועשרים:

פרק שני

דף יח ע"א כהן גדול דן ודנין אותו מעיד ומעידין כו':

מה שאומר לבני אדם כשמנחם אותם הוא תנוחמו:

שם המלך לא דן ולא דנין אותו לא מעיד ולא כו' והלכה כר' יהודה במה שאומר נושא הוא אלמנתו של מלך נ"ב בפסקיו חזר בו וכתב אפילו המלך אינו נושא אלמנתו או גרושתו של מלך אחר:

דף כ ע"א מת לו מת אינו יוצא מפתח פלטרין שלו כו' פלטרין שלו הוא ארמונו לפייס לדבר על לב העם:

דף כא ע"ב לא ירבה לו סוסים אלא כדי מרכבתו וכסף וכו':

וחלק בראש הוא שיקח חצי כל השלל ששוללין כל העם מוסף על כל מה שהיה לאותו המלך נ"ב פירוש לאותו המלך שכבש והיינו אוצרות המלך למלך דקתני בברייתא:

מותר למלך נ"ב מה שלא כתב כאן המלך לא ירבה לו נשים יותר משמונה עשרה אפילו כשרות והגונות כת"ק שכותב כן בפסקיו סמך עצמו על מה שמסיים ואין הלכה כר"י ולא כר"ש ממילא הלכה כת"ק:

פרק שלישי

דף כז ע"ב ואלו הן הקרובים אביו ואחיו ואחי אביו ואחי כו':

חמיו אבי אשתו וגיסו בעל אחות אשתו וחתנו וכן בנו של אדם או חתנו לעדות אחד הוא. והמעלה השנית והם בני אחות האב אלו על אלו נ"ב בני אחות אבי פסול לי ואני להם בן אחי אמם בזה שייך אלו על אלו:

או בני אחות האם בני אחות אמי ואני להם כ"כ בני אחות אמם ושם אחד להם שייך קצתם על קצתם:

או בני אחי האם נ"ב ע"כ שלא יעידו איש על אחיו ועתה אומר שאין מצטרפין זה עם זה לעדות וצ"ל או בני אחי האם עם בני אחות האב ופי' כנ"ל בני אחי אמי לא יצטרפו עמי שאני להם בן אחות אביהם:

או בני אחי האב וגם אני להם בני אחי האב:

אלו עם אלו נ"ב קאי על כל החלוקות בני אחי האם עם בני אחות האב ועל בני אחי האם זה עם זה ובני אחות האם זה עם זה כולם נקראים בשם אחד ושייך לשון ואין עדותם כשרה קצתם עם קצתם:

פרק רביעי

דף לב ע"א אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות כו':

שלא יאריכו הדרישה והחקירה בדיני ממונות אלא אם היה באותו הדין דבר נסתר כמו שאמרו דין מרומה אבל הבדיקה אין לסמוך עליה בדיני ממונות כלל וכלל וההפרש שבין וכו' וע' בפסקיו עדות פ"ג הלכה ב' ותדע כי כן צ"ל:

שם בא"ד ויהיו אותם שנושאין ונותנין נ"ב פי' שאותו שאמר איני יודע אינו בחשבון אותם שנושאין ונותנין ונמצא שהם כ"ד ויתכן בהם מה שזכרנו מתוספות המחייבין על המזכין שנים:

דף לו ע"ב סנהדרין היתה כחצי גורן עגולה כדי שיהיו כו':

וטעם דברי רבי יהודה הרמב"ם מקדים לפרש דברי ר"י ובזה נדע מה שמדייק וכתב והלכה כחכמים שדי בשנים ואפשר אדמה שלפיכך הלכה כחכמים משום דגם לחכמים שהם שנים הם שני עדים על המחייבין ושני על המזכין ששניהם כותבין דברי המזכין ושניהם כותבין דברי המחייבין וכפרש"י בדברי חכמים ע"כ מסיים ואין הלכה כר' יהודה דצריך שני עדים על המזכין ושני עדים על המחייבין והפירוש בדברי חכמים וכותבין דברי המזכין ודברי המחייבין בין שניהם שאחד כותב דברי המזכין ואחד כותב דברי המחייבין וכן מעתיק גם בפסקיו סנהדרין פ"א ה' ט' דברי ת"ק בזה"ל אחד כותב דברי המחייבין ואחד כותב דברי המזכין ואפשר לומר שהרמב"ם מדייק דליתני במתניתין ושני סופרי הדיינין עומדים לפניהם וכותבין דברי המזכין ודברי המחייבין ותל"מ אחד מימין ואחד משמאל ל"ל ש"מ דתני על לשון הכתוב מלכים א' כ"ב וכל צבא השמים עמד עליו מימינו ומשמאלו ומפרש רש"י שם מיימינים לזכות ומשמאילים לחובה וכן גם הכא אחד מימין כותב דברי המזכין ואחד משמאל כותב דברי המחייבין:

פרק שביעי

דף נג ע"א גם דף נ"ד ע"א אלו הן הנסקלין הבא על האם ועל אשת האב כו' הבא על הזכור ועל הבהמה והאשה המביאה כו' סה"ד והלכה כרבי יהודה נ"ב אין כאן שום פלפול רק פשוט שיבוש וצ"ל ואין הלכה כר' יהודה וכדפסק בהלכות איסורי ביאה פ"ב ה"ב הבא על אמו שהיא אשת אביו חייב שתים אחת משום אמו ואחת משום אשת אביו וכתב ע"ז הגהות מיימונית כרבנן לגבי ר"י והמ"מ כותב ע"ז וק"ל כת"ק וכסתם משנה והרע"ב בד"ה הבא על האם חייב עליה שתי חטאות וכן הלכה ואין מי שיזכיר דבר מה מפירוש המשניות כדרכם תמיד במקום שיש איזו שינוי בהלכות נגד פירושו מדברים מזה ע"כ מוכח שהיה בספריהן כדבעי להוי ואין הלכה כר"י:

דף ס ע"ב העובד עבודת אלילים אחד העובד ואחד כו':

אבל אינו לוקה עליו לפי שאין איסורו איסור מבואר אבל חייב מלקות:

א הנודר בשמו והמקיים בשמו (א) נ"ב אותן שני נקודות לסימן הפסקה בין ענין לענין ולפני אבל אין כאן שום הפסקה ולמדת שאבל חייב קאי אדלעיל ושברתי ראשי לפתיתים עדי שבאתי על האמת שהנקודות אינם על מקומם ומקומם האמיתי אחר

תיבת מבואר לפני תיבת אבל ומן אבל התחלת ענין עד סה"ד תזכירו ומשמיענו אם כי על המגפף וכו' תני עובר בלא מעשה ועל הנודר והמקיים קתני עובר בלא תעשה אינם דומין זה לזה שעובר בלא תעשה הראשון פירושו עובר ואינו חייב מלקות והשני עובר וחייב מלקות ואפשר לומר שלפיכך אין מערבין ותני עובר אחד על כולם:

דף סז המכשף העושה מעשה חייב ולא האוחז את כו':

אמרו פטור הוא פטור אבל אסור כגון פטורי שבת וחייבי מלקות סה"ד דרבנן הוסיף תלמיד טועה אף שבגמ' איתא רק כשבת מוסיף המחבר כמלקות שכ"כ לאו שאין בו מעשה פטור ממלקות אבל אסור:

דף עב ע"א הבא במחתרת נידון על שם סופו היה בא כו':

וכבר פנה ללכת לדרכו שאין מותר להורגו וכן אם יש שם עדים:

פרק תשיעי

דף עח ע"א המכה את חבירו בין באבן בין באגרוף ואמדוהו כו':

והלכה כחכמים סה"ד נ"ב קאי על תרוייהו נגד ר' יהודה שבמשנה ב' ונגד ר' נחמיה שבמשנה ג':

שם ע"ב ההורג נפש שלא בעדים מכניסין אותו לכיפה ומאכילין כו':

ואף ע"פ שהוא אמת כגון קלקול בראות או בהתראה או ספיקות:

הגהות הגרי"ב א) וע' תי"ט שפי' דלשון קצרה הוא ואסיפא דקרא ואמרו סמיך וכו' ע"ש נ"ב וכצ"ל בפנים השני נקודות שלפני ואמרו אחר ואמרו:

פרק עשירי

היסוד העשירי:

כי הוא השי"ת יודע מעשיהם נ"ב נכלל בזה גם מחשבותיהם כי יודע מה שעושים בפועל ולמה עושים לאיזה תכלית וממילא גם מחשבות בלא מעשה יודע:

פרק אחד עשר

דף פו ע"ב זקן ממרא על פי ב"ד שנאמר כי יפלא ממך דבר כו':

זקן ממרא ע"פ ב"ד הוא אותו שאומר כך דרשתי וכך דרשו לי חכמים נ"ב או או קאמר בין שאמר כך דרשתי ובין שאומר כך דרשו לי והוא מה דאמרו בגמ' כך הוא בעיני או אומר מפי השמועה:

הוריות

פרק ראשון

דף ד ע"ב הורו ב"ד שוגגין ועשו כל הקהל וכו' ויחיד מביא שעירה ולא כשבה:
נשלם פי' משניות מסנהדרין הוריות עם תיקונים משלי בעזרת חונן דעת:

מכות

פרק ראשון

דף ה ע"ב אין העדים זוממין נהרגין עד שיגמור הדין כו' ועדיין אחיו קיים אבל החכמים מעידים שהרי הסמיכו עליו נ"ב לענ"ד הכי פירושו אע"ג דק"ו הוא אבל החכמים העידו שאין עונשין מן הדין שהרי הסמיכו עליו כדאיתא בגמ' וכן הוא ברמב"ם עדות פ"כ הל' ב' ע"ש ובכ"מ:
סה"ד ואם נגמר דינו גברא קטילא הוא:
דף ז ע"ב אלו הן הגולין ההורג נפש בשגגה כו' נשמט הברזל מקתו והרג כו' עד סה"ד פי' לפירושו מה שכתב ואמרו כל שדרך ירידתו ואפילו ירידה שהוא צורך עליה היינו קצב שאמרו בגמ' לאתויי קצב אבל עלה בסולם ונשמטה שליבה פוסק בהלכות רוצח פ"ו הל' י"ג ואפילו בירידה שהיא צורך עלייה אינו גולה ומפרש כיצד היה עולה בסולם ובזה מיושב מה שהניח שם הכ"מ בצ"ע ע"ש בסוף הל' י"ג ורבי אומר וכו' הוא מפרש פי' אחר שלא כרש"י כי רש"י מפרש מן העץ המתבקע יצא קיסם והוא מפרש שהיה תחוב בעץ המתבקע ברזל והוא בא לחטוב העץ ומחמת כח המבקע בעץ נשמט הברזל שהיה תחוב בעץ והוי כח כחו אבל יצא קיסם לכ"ע גולה כמו שכתב שם רוצח פ"ו הל' י"א הנכנס לחנות הנגר ברשות ונתזה בקעת וטפחה לו על פניו ומת הרי זה גולה ובפלוגתא דרבי וחכמים לפי פירושו פוסק שם הל' ט"ו כחכמים וז"ל נשמט הברזל מן העץ המתבקע אינו והא דלא מעתיק בפסקיו נשמט הברזל מקתו נלע"ד מפני שהוא בכלל קצב שהיה מקצב ואין חילוק אם הברזל בעודו על העץ או שנשמט הברזל מן העץ אלא שמחולק עם רש"י שרש"י מחלק רק בין עלייה לירידה ואין מחלק בין מלפניו לאחריו והרמב"ם מחלק בין ירידה מלפניו שאז חייב גם על עלייה שמאחריו וכשהיה הירידה מלאחריו אינו חייב על העלייה שמלפניו:

פרק שלישי

דף יג ואלו הן הלוקין כו' או לאזהרת כרת אין לוקין עליו נ"ב לכאורה נראין דבריו כאן סותרין דבריו הקודמין כי כל מחוייבי כרת לוקין וגם דבריו האחרונים ד"ה והחלק

השביעי וכו' הנה נתבאר לך שאותן שמלקין אותן וכו' ומחוייבי כריתות ע' בלחם משנה סנהדרין פ' י"ח הלכה ב' ד"ה וכל לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד וכו' שמתרץ לאמיתו:
שם הטמא שאכל את הקדש והבא אל המקדש כו':
טבל ומעשר ראשון כשלא נטל תרומתו במיתה כמו שנאמר (במדבר י"ח) בתרומת מעשר ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו ודין מעשר ראשון שלא נטלה תרומתו ודין תבואה שלא נטל ממנה מעשר אחד והוא טבל כמו שנאמר (שם) ונחשב לכם:
דף כ הקורח קרחה והמקיף פאת ראשו כו':
ונאמר ושרט לנפש לא תתנו לחייב על כל שריטה ושריטה מאמרו ושרט ועל כל נפש ונפש מאמרו לנפש:
דף כג כל חייבי כריתות שלקו נפטרו ידי כריתתן כו':
כבר הקדמנו עד סה"ד ואין הלכה כר' חנניה נ"ב הנה בד"ה כתב כי המלקות עם התשובה יכפר הכרת והוא על פי שני דברים שאמר ר' חנניא בן גמליאל האחת כשלקה ה"ה כאחיך והשנית העושה מצוה על אחת כמה וכמה כפי' הרע"ב שהוא התשובה ובפסקיו מעתיק כ"כ דברים הראשונים של רחב"ג ואמר אף חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן ע"כ לפע"ד אין שום פשעטלעך אך נשתבש וצ"ל והלכה כר' חנניה:
סליק

שבועות

פרק ראשון

דף ב שבועות שתים שהן ארבע ידיעות הטומאה כו' שבועות שתים כי ישבע אדם על מה שעבר נ"ב מקדים המחבר לשעבר משום דתליא בפלוגתא דר' ישמעאל ור' עקיבא והלכה כר' עקיבא דמרבה לשעבר מריבה ומיעוט ע"כ מקדימו לידע דהלכה כר"ע וגם איידי דאתיא מדרשא חביבא עליה וגם לידע שאין צריך הרעה והטבה רק כל הן ולאו כהרעה והטבה חשיב כי לשעבר אם שאכלתי ולא אכלתי נקרא הרעה והטבה אבל הוא רק שם המושאל כי באמת אין שייך כלל בלשעבר הרעה והטבה כי מה שעבר עבר ואין וידענו מלשעבר שאינו צריך הרעה הטבה וכמו שהולך ואומר שעשה או לא עשה שיעשה או לא יעשה ואינו מזכיר דבר שיש הרעה והטבה וגם מפני שהריבה קודם בקרא להמיעוט והריבה האחרון הוא רק לחזק הריבה הראשון ממה שהחלישו המיעוט:

שם כל שיש בו ידיעה בתחלה וידיעה בסוף כו' סמוך לסה"ד ואמנם ענין ראיותיהם על שעיר יום הכפורים הנשרף כולו נ"ב שעיר הפנימי מכנה הנשרף כולו פי' ענין ראיותיהם ששעיר הפנימי תולה על יש בו ידיעה בתחלה ואין בו ידיעה בסוף עד שיודע לו ויביא עולה ויורד כמו שמקדים שאינו בא אלא ביש ידיעה בתחלה וידיעה בסוף ומכנה אותו הנשרף כולו להוציא שעיר החיצון וכל שעירי מוספין שרק האימורין נשרפים ובשרם נאכלין לכהנים ולהוציא שעיר המשתלח שאינו נשרף כלל:

שם ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף ר"מ אומר כל השעירין כו':

שם ע"ב ר"ש בן יהודה אמר משמו שעירי ראשי חדשים כו':

לפי שכבר אמר נ"ב חסר וכצ"ל לפי שכבר אמר שעירי ר"ח על מה מכפרין קאמר מוסיף עליהן של רגלים ולפי שכבר אמר מוספי רגלים על מה מכפרין אמר מוסיף עליהן של יוה"כ:

שם ועל זדון טומאת מקדש וקדשיו כו':

וחמורות הם כריתות ומיתות ב"ד ולא תשא נ"ב ע' תשובה פ"א הל' ב כסף משנה ד"ה ומה הן הקלות וכו':

שם אפילו לא עשה תשובה נ"ב ע' לחם משנה שם:

פרק שני

דף יד ידיעות הטומאה שתים שהן ארבע נטמא וידע כו':

טומאת גופו תחלה לענין מקדש וידיעת המקדש תחלה וידיעת בשר קודש תחלה וידיעת טומאת גופו תחלה לענין בשר קודש:

שם ע"ב נטמא בעזרה ונעלמה ממנו טומאה כו':

וישתחוו והודות לה':

שם ר"א אומר השרץ ונעלם ממנו על העלם שרץ כו':

סה"ד והלכה כרבי ישמעאל נ"ב שחייב נמי על העלם מקדש והלכה כר"ע שאינו צריך לידע באיזה טומאה נטמא רק שידע שנטמא:

פרק רביעי

דף ל וחייבין על זדון השבועה ועל שגגתה עם זדון וכו' שידע ששבועה זו אסורה ומתברר העדות ושזו השבועה שקר:

דף לה שלח ביד עבדו או שאמר להן הנתבע כו':

אמר יתברך עד סה"ד אבל לנתבע אם לא לפטור אותו פטור נ"ב ממשמעות לשונו נראה שקמ"ל לאו דוקא שתבע הנתבע זכות לתובע שיעידו פטורים אלא אף אם התובע תובע

עדות יהיה מה שיהיה אם לזכותו היינו שיתחייב הנתבע אם לפטור הנתבע בואו ויגידו והם יודעים זבות לנתבע לפטור אותו פטורים ודורש הקרא כ"כ אם לו היינו זכותו של התובע לא יגיד אז ונשא אבל אם לא יגיד להתובע זכות של נתבע פטור ופי' לדבריו כאן כך פירושו רצונו לומר (פי' הפסוק בא לומר) לתובע זכותו (פי' אם לא יגיד לתובע זכותו) אבל לנתבע (פי' הזכות של הנתבע) אם לא יגיד (פי' להתובע) לפטור אותו (פי' לנתבע) פטור ופי' הקרא לעורר על קנין ושלילה כך כיון דכתיב אם לוא יגיד ונשא עונו הקנין הוא לו אם לו לא יגיד ונשא שאז נקרא יחד ואם לו לא פי' שאינו זכות של התובע לא ישא עון וזו השלילה ואם הנתבע משביע אותם שיגידו זכות התובע זאת אינו מעתיק כי כזאת מפורש במתני' והרמב"ם כאן מביא רק שהוציא מדברי המשנה שה"ה גם פטורים אם מושבעים מהתובע על זכות הנתבע שפוטרים אבל בפסקיו מעתיק רק מה דתני במתניתין שהנתבע תובע אותם להעיד להתובע כן דרך הרמב"ם ז"ל בפירושו למשנה לצמצם דעתו הרחבה בקיצור האפשרי כדרך חידה ומליצה:

שם משביע אני עליכם מצוה אני עליכם אוסרכם כו':

אמנם רצה להפריש בין אל יברכהו ובין אל יככה וייטיב לך:

נ"ב הגהתי אם צריך גם פירוש והוא דרבנן סברי אל יברכהו נמי פטור ולר"מ אין הפרש בין אומר בלשון קנין בין שלילה ואמרו אל יככה שיש הפרש שבאל יככה ליכא שום משמעות קללה אעפ"כ חייב:

פרק ששי

דף לח ע"ב שבועת הדיינין הטענה שתי כסף כו':

וכיצד היא שבועת התורה נ"ב גם שבועת המשנה קורא כאן שבועת התורה:

ושבועת היסת נ"ב היא שבועה שתיקנו חז"ל אחר המשנה:

דף מב ע"ב ולא זכר שאר מהארבעה שומרין:

דף מג המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון כו':

וכשישבע מן המשכון שבידו (נ"ב פי' כשהשבועה על המלוה כמו בסיפא דמתניתין שהלוה טוען שלוה סלע וב' היה שוה והמלוה טוען שרק סלע היה שוה ועל המלוה לישבע היסת יכלול או בשבועה שאינו ברשותו ולא פשע):

וכמו כן תהיה שבועת בעל המשכון (פי' כשיהיה השבועה על הלוה) כשיהיו חלוקין בדמי המשכון (קאי על שניהם על שבועת המלוה והלוה) וכך ראיתי אבא מורי ז"ל משביע אותם פעמים הרבה על זה הלשון (נ"ב פי' לשון יותר ופחות למעט שאין לו לישבע שכך היה שוה סלע או שקל אלא לא יותר או לא פחות מסלע וכן כוונתו במה

שכתב וכמו כן תהיה שבועת בעל המשכון פי' שלא ישבע בדיוק כך היה שוה אלא לא פחות מכך):

לפי שזה הטעם כולל כל המשכונות אבל טעם שמא נתן עיניו בו אינו כולל כל המשכונות כמו שבארנו אבל שם כונתו בהודאה במקצת או בכפירה נ"ב מוקשה אם קאי על הרישא שהלוה כופר הכל הלא נשבע שבועת היסת ואין למשנה חלק בו ואיך יכוון המשנה לדבר שלא היה לפניה אך מרגלא בפי הזעצר ע"ה עושה שיבוש חפשי לכל בר בי רב לומר שיבוש הוא ההודאה במקצת ולא בכפירה וכן משמע מלשונו הקדום ואמרו מי נשבע וכו' לפי שהוא מודה במקצת הרי מדייק ששייך רק במודה במקצת:

פרק שביעי

דף מד הנחבל כיצד היו מעידין אותו שנכנס תחת ידו כו':

ואמנם הטיל השבועה על הנחבל או הנגזל קנס לחובל ולגזלן נ"ב כשהחבלה במקום שחבל בעצמו או היה ביניהם שלישי שאפשר לומר שאמר לו הנחבל לחבול בו ולהתרעם על אחר ע"כ חסר מן הספר וגי' הרמב"ם כגי' הרי"ף רבו דרבו "ודלמא לאחר אמר" וכן הוא גי' הרא"ש מפורש יותר ודלמא אמר לאחר ונשכו:

סליקא לה מסכת שבועות:

דף מה והחנוני על פנקסו כיצד לא שיאמר לו כתוב כו' וראוי שישבעו בניו או הפועלים במעמד החנוני:

שם אמר לחנוני תן לי בדינר פירות ונתן לו כו':

ואמרו ישבע בעל הבית שהוא כשבועת (הגרל"ב וע' מהרש"א ד"ה נשבע) התורה על העיקר הידוע המוציא מחבירו עליו הראיה (נ"ב על החנוני להביא ראיה שעדיין לא קיבל הדינר ויטול ואם אין לחנוני ראיה ישבע בעה"ב היסת ויפטר) ואמרו ג"כ ישבע החנוני שהיא כשבועת התורה לפי שבתביעה הראשונה הודה לו (פי' החנוני) ובתביעה השניה הודה המכר (פי' שבעה"ב מודה לחנוני שהפירות שלו אלא שנותן לו הדינר בשבילן והיינו דאמר בסמוך והודאות הלוקח במקח הני הפירות וכפירת החנוני במכר פי' שהחנוני במכר אלו הפירות ואומר שהפירות שמכר לו קיבל לביתו טרם נתן לו הדינר וישבע החנוני ויטול אלו הפירות המונחים) ור' יהודה חולק על ההלכה השניה ואמר שעל שני הענינים בעה"ב נשבע (נ"ב אנכי הרואה אשר להבין פי' המשנה זו צריך אריכות דברים ע"כ אגלה אשר אנכי למדתי מהר"נ להבין דברי הרמב"ם הללו וכל הרוצה להבין יעשה כמוני יעיין כ"כ שם בר"נ על הא דכתב הרי"ף וכבר פירשנו הלכה זו בלשון ערבי והר"נ מפרש מה הוא פירושו ויבין דברי הרמב"ם שהולך בדרך זו:

והם לבעל הבית יותר קרובים פי' שקרוב הדבר יותר שבעה"ב קנה אותם שאין דרך חנוני להניח פירות שלא מכר ברה"ר:

עבודה זרה

פרק ראשון

דף יג ע"ב אלו דברים אסור למכור וכו':

ומה שאמר ר' יהודה אין מקריבין חסר לעבודת כוכבים קאי כ"כ על שאר כצ"ל (פי' אף שאר דברים שפירושן אסור אם פסלו מלהקריבו מותר וכן איתא בפסקיו עכו"ם פ"ט הל' ו'):

דף כא אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית וכו':

אבל לדעת רבי יוסי יהיה תיבת במקום על סוג הדבר שמדברים בו והכי פירושו אף במקום שאמרו להשכיר עראי בא"י ואנחנו כבר שמענו מר' יוסי איזו הוא המקום דהיינו בתים הוא המקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו כן הבנתי לפרש מדברי הלח"מ אף שהוא מפרש כן מדעת עצמו יגעתי להכניס כונתו בלשון הרמב"ם:

פרק שלישי

דף מב ע"ב המוציא כלים וכו':

והגיד לי איש אחד מבעלי מלאכה זו שזו הצורה הוא הצורה לתלי הלבנה נ"ב לפי לשון הרמב"ם נראה שצ"ל לחצי הלבנה ושפיר לשון המשנה חמה ולבנה שהם צורות המיוחסות לחמה ולבנה שלימה ודרקון שהוא צורה מיוחסת לחצי לבנה אבל במרדכי איתא ודרקון הוא נחש בריח בשמים ושמו תלי הגדול ומושל במזלות ומשום הכי חשיב ליה בהדי צורות חמה ולבנה ולפי זה אם גם הרמב"ם כוון לזה הפי' שבמרדכי צ"ל הוא הצורה לתלי ותו לא כי אין לתיבת הלבנה מקום כאן כלל:

דף מח ע"ב לא ישב בצלה וכו':

לא ישב בצלה בצל גוף האילן אבל בצל ענפיה נ"ב ע' ברמב"ם ונושאי כליו וברי"נ כאן:

אלא לפי שאינה מטמאה בפחות מכזית וחזרין רבוי מאותו המין הנקרא חזרת:

דף מט ע"ב נטל ממנו עצים וכו':

וליתיה לאיסורא בעיניה חכמים אומרים כולן אסורות:

פרק רביעי

דף מט ע"ב רבי ישמעאל אומר שלש אבנים וכו' ר' ישמעאל אומר ששלש ואפילו ברחוק ממנו ד' אמות אסורות לפי שאמרינן שעושין מרקוליס קטן מנגד מרקוליס גדול וחכ"א כיון שהיו שתי אבנים:

דף נא מצא בראשו מעות וכו':

וכלים שהיו תלויין על ראשו שנכנס ראשו ממושבו נ"ב הלשון מוקשה ואף שאיננו ירא לעשות שיבוש כי מרגלא בפי זעצער ע"ה גמור עושה שיבוש למה אירא לתקנו אבל שברתי את ראשי איזה תיבה יקח מקומו וחפשתי ומצאתי ב"ה כי הב"י כותב בד"ה מצא וז"ל ומשמע מדברי רש"י דדוקא משיכלא שהוא עריבה שמכבסין בה בגדים שהיא משוכה ואינה עשויה כמין כובע ואמרתי הן הן דברי הרמב"ם כאן וצ"ל במושכו היינו בארכו כי כן איתא ברש"י לפנינו כלי ארוך והב"י מעתיקו משוכה וזה הוא שמדייק ולא כתב שיהיו כפוין רק כותב שיהיו תלויין שנכנס ראשו במשכו היינו בארכו מקצה אחד מן האורך ומחזיק בראש ויתר האורך מהכלי תלויה על גבו:

פרק חמישי

דף סה יין שנפל על גבי ענבים וכו':

הראוי להשנים לשון משנה כך כצ"ל (ונ"ב פי' דתני ענבים לשון שראוי בשני ענבים ולא תני על גבי ענב אחד ולא שנים ע"י שלשון המשנה כך הוא להשתמש בלשון רבים:

דף סט עובד כוכבים שהיה מעביר עם ישראל וכו' לפי שרשב"ג אומר לא יכול לנקוב הכיסוי ולסתום אותו הנקב לפי שירא ממנו שיכיר אותו המקום משונה מכל הכסוי שעל פי החבית:

דף עג יין נסך אסור וכו':

אבל אם היה ערוי היין מותר על מעט מן היין נסך הכל אסור ואפילו עירה על מקשל שעורה ממנו מלא ספינה מיין נאסר הכל בהנאה:

דף עד אלו אסורין ואוסרין וכו':

וכמו כן דינר עבודת כוכבים נ"ב בפסקיו אינו מזכיר דינר וז"ל שם כיצד עכו"ם שנתערבה בצורות של נוי אפילו בכמה אלפים וכן פרש"י וטוב לתקן גם כאן וצ"ל וכ"כ צורה עבודת כוכבים בציורים רבים ואם לא נחליף ודינר כדקאי קאי צריך פי' דינר מעות עבודת כוכבים שמכר ישראל עבודת כוכבים שלו כי עובד כוכבים שמכר צורות כוכבים שלו מותר המעות וגם אין לפרש דינר כוכבים שצורת כוכבים עליו כי אז מותר כי הוי

על המבוזין שמותר לפי גי' ר"ח ורי"ף ורא"ש דגרסי ועל המטבעות לעיל מ"ג ע"ב ורמ"א פוסק כותייהו:
סליק מסכת עבודת כוכבים:

מנחות

פרק ראשון
דף קד אין מתנדבין לוג שנים וחמשה אבל מתנדבין כו':
והלוג ד' רביעיות והקרטוב שתי שמינית הרביעית נ"ב פי שמינית משמינית הרביעית (ב"ב פ"ט):

בכורות

פרק שני
דף יד כל שקדם הקדשן את מומם או מום עובר להקדשן כו' סמוך לסה"ד אבל תמורה שקודם פדיונה הרי היא נקרבת:

פרק שלישי
דף כה שער בכור בעל מום שנשר והניחו בחלון ואח"כ כו' לפי שנאמר שנה בשנה:

פרק רביעי
דף כט השוחט הבכור ומראה את מומו ר' יהודה מתיר כו' הכל מודים שאם שחט על מום שנפל בעין שאין מועיל להראותו:

פרק חמישי
דף לד הצורם באוזןהבכור ה"ז לא ישחט עולמית כו' זה הוא שלא חיישינן כדי שלא ירגיל לעשות פעם שניה אבל הקטן אפשר שירגיל לעשות כן:

פרק ששי
דף לח ע"ב חורור והמים הקבועים איזהו חורור הקבוע כל כו':
ואמר ר' חנינא שצריך לבדוק אותה בכל ששה ועשר יום ושני שלישים יום משעה שאנו מרגישים בו ואם נמצא שהוא רואה:

פרק שביעי
דף מה ע"ב אלו כשרין באדם ופסולין בבהמה אותו ואת בנו כו':
ואינו מותר להקריב אותו ואת בנו נ"ב לכאורה מוקשה שמעתיק המשנה כצורתה ואינו מזכיר כלל שאין זה אליבא דהלכתא כמו שרגיל לעשות במשניות דלא פסק כוותייהו

כי בפ' אותו ואת בנו כותב וראוי שתדע שאין חוששין באותו ואת בנו אלא באם בלבד אמרו אותו ואת בנו מי שבנו כרוך אחריו יצא זכר שאין בנו כרוך אחריו אבל כשנדייק בלשונו אין שום סתירה משם לכאן כי שם אמר שאין חוששין פירוש משום ספק אותו ואת בנו בשאין אנו יודעין ודאי זה החשש אינו רק באם כיון שאנו רואין שכרוך אחריה אסור לשחטן ביום אחד אבל אין חשש זה בזכר אף שכרוך אחריו אין סימן שהוא בנו שאין בהמה כרוך אחר האב ומותר לשחטן כאחד ואם יודעים ודאי שזה הוא אביו כתב הרמב"ם בפסקיו שאין שוחטים שניהם ביום אחד ואם שחט אינו לוקה דפסק כר' יהודה דספוקי מסתפקא ליה אי חוששין לזרע האב ולפיכך סתם כאן ואינו מותר להקריב אותו ואת בנו והוא כמו פטור אבל אסור:

ערכין

פרק שמיני

דף כח ע"ב חרמי כהנים אין להם פדיון אלא נותנין לכהנים כו':
ר"ל שהוא כמו שדה אחוזה שיוצא מתחת יד לוקח ביובל כן תצא מתחת יד כהן זה שהקדיש לכל אחיו הכהנים:

פרק תשיעי

דף ל מכרה לראשון במנה ומכר הראשון לשני במאתים כו' נתן למוכר מנה יפה פי' התנא נותן למוכר חלק יפה לפי שהוא פי' במקום שישנו לחלק היפה שמה נותנו לו אם החלק היפה בשעת המכירה ראשונה היינו שמכרה לראשון במנה נותן זה החלק למוכר לפדות ולחשוב עם הראשון ואם החלק היפה במכירה שניה היינו שמכר לראשון במאתים והראשון לשני במנה אז החלק היפה אצל השני ומחשב המוכר עם השני ואח"כ מתחיל ענין אחר והוא כמו פיסקא ומתחיל מתיבת רחוק ומפרש והולך אח"כ אומר וכו' עד בשעה שמכר ומפרש והולך סיפא דקרא ומה שאמר כדי גאולתו ר"ל יותר מהדמים (מפרש כדי כמו די והותר) שנמכרה בהן היינו ולא פחות מהדמים שנמכרה בהן כי אינו גואל לחצאין כמו שדרשו חז"ל ואח"כ מפרש עוד שנותנין להמוכר חלק היפה כר' דוסתאי בן יהודה וזה שאמר או הוסיפו ופחתו דמיה שגם נותנין ללוקח הפחות פי' החלק הגרוע שהורע כחו ליטול כשעת הזול ולמוכר חלק היפה שפודה השדה כשעת הזול היינו כשעת המכירה אם אייקר או כשעת הפדיון אם זול ומבאר באר היטב כמו שהקדמנו במה שאמר מכרה ראשון לשני שמפרש שם נתן למוכר מנה יפה לפי שהוא

כנ"ל כן גם כאן נתן למוכר מנה יפה לפי שהוא אם המנה יפה בשעת המכירה פודה כשעת המכירה ואם המנה יפה בשעת הפדיון נותן למוכר שעת הפדיון לפדות:

חולין

פרק שלישי

דף נד ודף נה ואלו כשרות בבהמה נקבה הגרגרת או כו':

ואם יש באותן הנקבים חסרון או אם חסר ממנה רצועות ארוכות רואים אם עולה כלל הנקובות מה שחסר מגופה יותר מכאיסר טרפה:

דף נט ובחגבים כל שיש לו ארבע רגלים וארבע כנפים כו':

והלכה כרבי יוסי ג"כ ואין הלכה כרבי יהודה במה שאמר שני קשקשים:

פרק רביעי

דף עו בהמה שנחתכו רגליה מן הארכובה ולמטה כו':

רגל הבהמה מחוברת מפרקין נראין לחוש והפרק העליון שהוא סמוך אל הגוף הוא קצר כנגד שלמטה הימנו מן הפרקים ובאפשר שיהיה זה בגמל ניכר והקצה השני סמוך:

פרק חמישי

דף עח חולין וקדשים בחוץ הראשון כשר ופטור והשני כו':

והוא מה שאמר פרת חטאת ועגלה ערופה אינה משנה אבל בשור הנסקל חולק ר' שמעון:

פרק שביעי

דף פט ע"ב גיד הנשה נוהג בארץ ובח"ל בפני הבית ושלא כו':

מה שאמר ובמוקדשין עד סה"ד ואין הלכה כר"מ ולא כרבי יהודה נ"ב פי' אין הלכה כר"מ במה שאומר אין הטבחין נאמנין ולא כרבי יהודה במה שאומר אינו נוהג בשליל:

דף צו האוכל מגיד הנשה כזית סופג ארבעים אכלו ואין כו':

לפיכך מי שאכל כזית מן הגיד שלא על הכף לוקה מדרבנן:

פרק תשיעי

דף קכב אלו שעורותיהן כבשרן עור האדם ועור חזיר כו' ור' יהודה אומר כמו שהחולדה עורה חלוק מבשרה כן הלטאה ולא נאמר שעורותיהן כולן בשיעור אחד בקושי וברך וכדי עבודה שילך עליהן ברגלים בשיעור זמן מהלך ארבעה מילין מהלך בינוני ונ"ב וע' תי"ט וע' מיי' פ"א הל' ט' אבות הטומאה:

מסכת נדה

פרק חמישי

דף מג ע"ב תינוקת בת יום אחד מטמאה כו':

למעלה משורה אחרונה שבעמוד שורה ג' לכהונה ויש לו ממנה בנים והשניה פסולה לכהונה ויש לו ממנה בן יום אחד:

למעלה משורה אחרונה שורה ב' ויש לו עבדים ונתערב חלק זה החלל עם אחיו הכשרים ולכן נפסלו העבדים מלאכול בתרומה מפני חלקו של חלל זה אשר אינו מאכיל להיותו בן יום אחד: